

Roma

Jesus hã h'yy ka'eeh doo, panang Roma
häd näng doo bä habong do hã, Paw-Ro ma
erih do hahÿh

¹ Paw-Ro, Kristo Jesus karom ÿ ti hÿÿh. Hã ÿ P'op Hagä Do h'yyb däng, Jesus mejüü do ÿ bahadoo hyb n'aa. Tsyt hẽ ÿ P'op Hagä Do asëew däk, ta panyyg hanäm do panäg n'aa ÿ bahadoo hyb n'aa. ²⁻⁴ Ta T'aah, Jesus Kristo, er Wahë N'aa ky n'aa né hẽ ta ti panyyg hanäm doo. Jesus kajaa do pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do hã P'op Hagä Do ky n'aa eno däk paa ta ti ta panyyg hanäm doo. Tak'ëp hanäm do ta kyy kerih do hã rerih paa ta tii. Ji da hadoo Jesus bahado däk noo gó, Dawi panaa né paa tii. P'op Hagä Do T'aah kabaj'aa do na-ãäj hẽ Jesus, P'op Hagä Do Sahee, tak'ëp hanäm do metä wät. Dejöp do mahang Jesus ganä wät do hã tametä wät tii. ⁵ Jesus hyb n'aa P'op Hagä Do ky enyym wë ÿÿ. Ta hyb n'aa, hã ÿ taban'oo däk na-ãäj hẽ Jesus mejüü do ÿ bahadoo hyb n'aa, Judah buuj nadoo do mahang ta ky n'aa ÿ maher'oot hyb n'aa, ta hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus raky daheeh hyb n'aa kä. ⁶ Ti sa wób né hẽ bëeh, P'op Hagä Do naëj wät doo, Jesus Kristo karapee rabahadoo hyb n'aa. ⁷ ÿ edëng bë sahõnh hẽ, panang Roma häd näng doo bä habong doo, P'op Hagä Do kamahñ doo, P'op Hagä Do naëj wät doo, tsyt hẽ ta wë bë babok hyb n'aa. ÿ karën P'op Hagä Do er Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ãäj hẽ ky en'yym bë hã. ÿ karën baad ub Kristo bë rah'yyb en'yym.

⁸ Pooj jé ŷ ky däng do hahŷŷh: Jesus Kristo häd gó, P'op Hagä Do ŷ h'yy kaha'eeh do hä ŷ j'aa etsë, jé pad'yyt hë badäk hahŷŷ bä rabaher'oot do hyb n'aa nyy da baad ub P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh. ⁹⁻¹⁰ Bë ŷ ky n'aa ets'ëë had'yyt hë. P'op Hagä Do hapäh ŷ ky n'aa etsëë bëëh. Ta wë t'õp hëp ŷŷ gó naa ŷ moo wät, ta T'aah ky n'aa ŷ maher'ood hõm. Ta hä ŷ ky n'aa etsëë, takarën bä tabanoo hyb n'aa ta tyw n'aa, bë ŷ bahehëen hyb n'aa. ¹¹ Ta ti ŷ wén her'oot, tak'ëp ŷ karën do hyb n'aa bë ŷ bahapäh, P'op Hagä Do Sahee hä hana doo me bë ŷ masa hyb n'aa baad bë h'yy kae had'yyt hë hyb n'aa. ¹² Hahŷŷ d' ŷ hanäng pé tii: ŷ karën bë ŷ h'yyb en'yym, baad ŷ h'yy ka'eeh do bë bahapäh bä. ŷ karën na-ãäj hë ŷ bë h'yyb en'yym bë h'yy ka'eeh doo me, séd demuun ër h'yyb tsebé hyb n'aa kä. ¹³ Wakän haa hedoo doo, ŷ karën bë bahapäh, hajõõ nuu me paa ŷ h'yyb däng bë ŷ bahehëen, baad Kristo hä bë panang buuj wób rah'yy ka'eeh ŷ anoo hyb n'aa, ta wób Judah buuj nadoo do mahang ŷ bad'oo do paa hadoo. Hajõõ nuu me ŷ paa h'yyb däng bë ŷ bahehëen paawä, dooh ŷ haja nä bä bë wë ŷ ahõm bä. Ti anyy had'yyt hë ŷ tahewaat doo.

¹⁴ Hä ŷ kamejõ däk, sahõnh hë sa hä Kristo ky n'aa ŷ baher'oot hyb n'aa, panang bä haj'eenh do rado bä, daap habong do rado bä, ma kamet'ëëk do rado bä, ma kamanet'ëëg do rado bä na-ãäj hë. ¹⁵ Ti hyb n'aa, tak'ëp ŷ h'yyb hedoo, bë hä na-ãäj hë Kristo ky n'aa hanäm do ŷ maher'oot hyb n'aa, bëëh, Roma bä haj'eenh do hä.

¹⁶ Dooh ŷ nu mebyy bä Kristo ky n'aa hä. ŷ wén nu manebyng, ta ky n'aa hä kametä däk do hyb n'aa P'op Hagä Do hejój. Ta tii me tabed'ëëp sahõnh hë Kristo hä h'yy ka'eeh doo. Pooj jé dó tabed'ëëp Judah buuj, tii bä tabed'ëëp na-ãäj hë Judah buuj nadoo doo. ¹⁷ P'op Hagä Do hejój né hë ti ta ti ŷ wén her'oot, Kristo ky n'aa hanäm

do metëeh do hyb n'aa nyy da baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó, jáãm hē Kristo hā ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Tii da né hē takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “Jāãm hē edëb had'yyt da, jé ta hā h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó”,* näng kerih doo.

¹⁸ Hÿ pong jé naa P'op Hagä Do metëeh takawajään sahõnh hē ta panyyg kanadah'eeh do sa wë, nesaa do moo heb'ook do sa wë na-ããj hē. Baad hadoo do ky n'aa rah'yyb panas'ëeh nesaa doo gó rababok doo me. ¹⁹ P'op Hagä Do rajää da ta tii, rahapäh do hyb n'aa paawä P'op Hagä Do hā ji hapäh doo, sahõnh hē sa hā P'op Hagä Do metä wät do hyb n'aa. ²⁰ Badäk hahÿ P'op Hagä Do pahuuj wät noo gó naa, P'op Hagä Do pehuuj wät do hā takametä däk P'op Hagä Do hā ji nahapäh doo. Ta hejój gawanatsik doo, sahõnh hē sa bahänn ta kabaj'aa do na-ããj hē kametä däk ÿ hanäng péh. Tamo haj'aa hā ji h'yy ganäng hyb n'aa ta hā. Ti hyb n'aa, dooh da tahaja bä ji ky hado bä, “Dooh P'op Hagä Do ÿ hapëë bä”, ji noo bä. ²¹ Rahapëë né paawä P'op Hagä Doo, dooh rawehëë bä ta hā, dooh na-ããj hē raj'aa etsëë bä ta hā tanoo do hyb n'aa sa hā. Daap hadoo do ti rahyb n'aa newë däk. Dooh rah'yy kadawuung wäd bä baad hadoo do hā. ²² H'yy genäh redoo né paawä sa hā hē rahegää bä, h'yy gatema padäg. ²³ Dooh rakarën wäd bä rawehëë bä P'op Hagä Doo, kabaj'aa doo, hawäd had'yyt doo. P'op Hagä Do rahyb n'aa eréd hõm, tii bä kabarii ajyy nahejooj is do heen n'aa hā, taw'ëëd heen n'aa hā, ta babo n'aa heen n'aa hā na-ããj hē rah'yy kawereem kån, ta tii hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa kã.

²⁴ Ti hyb n'aa kã P'op Hagä Do anoo nesaa doo, tak'ëp nu meby n'aa näng do sa h'yyb tym tak'ëp karën do ramoo

* 1:17 Habakuk 2.4

bok sa hã hanäng doo me. Sa hub, sa hã hanäng doo, baad nado wäd ran'oo bä, tak'ëp nesaa do ta tii me sa da hadoo do sii hẽ ramoo bok do hyb n'aa. ²⁵ Rahyb n'aa eréd hõm P'op Hagä Do ky n'aa baad hadoo doo, heh'äät ub doo, tii bä daap hadoo do hã rah'y y kawereem däk, P'op Hagä Do pehuuj wät do rawén hyb n'aa jewyyg kån. P'op Hagä Doo, sahõnh hẽ mo haj'aa näng doo, dooh rahyb n'aa jewyyg wäd bä —ti né hẽ paawä ji j'aa etsëe had'y ytt doo. Ýÿ. Tii d' né hẽ. Taw'ääts hẽ.

²⁶ Tii d' rabad'oo do hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa ety däk tii, baad nadoo doo, nu meby n'aa näng doo, ramoo bok hyb n'aa kä sa h'y yb tym tak'ëp karën doo da. Ýÿj sii hẽ reréd hõm baad hadoo do sa patug wë rababok doo, P'op Hagä Do karën doo da paawä. Ýÿj wób ýÿj wë rababoo däg kån. ²⁷ Tii d' na-ããj hẽ ajyy wób rabad'oo. Reréd hõm sa ýÿm wë rababok doo, P'op Hagä Do karën doo da paawä. Tak'ëp rah'y y karën ajyy wób wë rababok. Tak'ëp nu meby n'aa näng do ajyy wób ramoo bok ajyy wób sa sii. Ti hyb n'aa rahoop nesaa do ramoo bok do sãm.

²⁸ Tii d' had'y ytt nado. Rakanarën do hyb n'aa P'op Hagä Do rabahapäh, ramakyys do hyb n'aa P'op Hagä Do hã ji hapäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa ety däk tii, baad nadoo do rahyb n'aa newëe hyb n'aa, nu meby n'aa näng do ji moo nawät do ramoo bok hyb n'aa kä. ²⁹ Séd dó sa h'y yb gó nesaa péh. Tak'ëp rakarën nesaa do ramoo bok ta wób sa hã. Sa h'y yb karën do jawén rababok. Tak'ëp raky nes'aa däk. Tak'ëp ta wób sa ma rahyb n'aa jewëts däk. Ta wób wë rakarën rakamaj'ii. Sa h'y yb gó had'y ytt hẽ kaj'õök do bawät. Rakarën rawad'ii had'y ytt hẽ ta wób. Nesaa do rahyb n'aa newë had'y ytt hẽ ta wób sa wë. Ta wób na-ããj hẽ ranu mer'oot. ³⁰ Ta wób raky n'aa rejãã. Tak'ëp rakamajë däk P'op Hagä Do wë. Ta wób sa bahãnh ranu gapad'ëek red'oo do hyb n'aa, ta wób raky n'aa rejãã, ta

wób rarejãã. Ta wób sa bahãnh ranu gapad'ëek red'oo. H'yy kasab'ee. Rahyb n'aa newëë nyy da nesaa do ramoo bok. Dooch raky dahé bã sa yb, sa ÿñ. ³¹H'yy gatamah. Ky keh'ÿýt. Dooch rakamahãn bã ta wób. Dooch rat'yyd mehïin bã ta wób. ³²Rahapëë né paawä dajëb hä P'op Hagä Do ky n'aa etyy ta ti hedoo do nesaa do moo b'ook doo, dooch reréd bã ta tii. Tii d' had'yyt nado rabad'oo. Taw'ääts hë na-ãäj hë sa hä, ta wób, sa nemuun baad nadoo do ramoo boo bã.

2

Sahõnh hë badäk hahÿÿ bã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy do ky n'aa hahÿÿh

¹Bëeh, Judah buuj wób, ta wób nesaa do moo heb'ooch do bë ky n'aa etyy. Ti hadoo né hë, dooch da bë kyy pé P'op Hagä Do matym gó ji taky n'aa etyy noo gó. Ta wób bë ky n'aa ety bã, bë daaj hë né hë bë ky n'aa ketyy, bë na-ãäj hë bë moo bok do hyb n'aa ta wób bë p'ãã ky n'aa etyy doo. ²Ër hapäh, daap hë hyb n'aa nado P'op Hagä Do ky n'aa etyy nesaa do moo b'ook doo. Tahapäh do hyb n'aa taky n'aa etyy sahõnh hë. ³Ti hyb n'aa, kabaj'aa nadoo do bëeh, nesaa do moo heb'ooch do ky n'aa etyy doo, bë na-ãäj hë bë moo bok ta wób bë p'ãã ky n'aa etyy doo. Ti hyb n'aa, dooch né da bë kedëeb bã bë P'op Hagä Do ky n'aa etyy do mahãnh. ⁴Bë makyys apäh tak'ëp P'op Hagä Do ky enyym do bë wë, ji tahyb n'aa b'aah doo? Dooch tagah'ood bã bë hä, bë wë tawén ky enyym, ta wë bë h'yy kawareem hyb n'aa paawä ta hä bë h'yy ka'eeh hyb n'aa kä? ⁵Bë nabuj keh'üüm do hyb n'aa, bë h'yy kawanareem do hyb n'aa na-ãäj hë, bë an'oo bã tak'ëp bë P'op Hagä Do rejãã da takawajãän noo gó, sahõnh hë tanes'õös doo me P'op Hagä Do ky n'aa etyy do kajaa bã kä. ⁶Rabad'oo do pénh da P'op Hagä Do anoo da ta sãm sahõnh hë sa

hã. ⁷ Ti anäng tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hã hana do gada doo, ta wë rakaweh'ëëh gad'aa doo, h'yyb nadajëp do ragadoo rakarën doo. Ta tii hã rah'yy kajäk do hyb n'aa, h'yy kanerét doo me baad hadoo do ramoo boo had'yyt hë. Ta ti hedoo do sa hã P'op Hagä Do anoo da edëb had'yyt do ta pa. ⁸ Ti anäng ta wób. Sa hã hë ub rahyb n'aa newëë tii. Baad hadoo do P'op Hagä Do her'oot do raty n'aa ges'yyk. Nesaa do jawén rababok. Ta ti hedoo doo, ta kawaj'ään gó tak'ëp P'op Hagä Do rejää da. ⁹ Tak'ëp rabahoop da sahõnh hë nesaa do moo heb'oooh doo, Judah buuj pooj jé, * Judah buuj nadoo do na-ãäj hë. Tak'ëp baad nadoo do adäng da sahõnh hë sa hã. ¹⁰ Sahõnh hë baad hadoo do moo bok do hã, tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do anoo da. Rakawehëë däk da P'op Hagä Do matym gó. H'yyb näm do P'op Hagä Do anoo da sa hã. Pooj jé, Judah buuj baad hadoo do moo wät do hã tabad'oo da tii, tii bä Judah buuj nadoo do hã na-ãäj hë. ¹¹ Dooh P'op Hagä Do asëëw bä ji mahang. Judah buuj ji do bä, Judah buuj ji nado bä, sét né hë ji ta hã.†

¹² P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hã kan'oo däk do nahapäh do nesaa do moo b'ook doo, dawëë da rababoo had'yyt hë P'op Hagä Do mahãnh, ta ky n'aa jaw'yyk do dooh né paawä rahapëë bä. Hÿÿ kä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hapäh do nesaa do moo b'ook doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa etyy da sa hã. ¹³ Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do maa new'ëp do nado baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do tii,

* 2:9 Pooj jé Judah buuj du d'oo da rahoop doo. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do rahapäh do hyb n'aa né paawä, dooh raky dahé bä. † 2:11 Baad hadoo do moo b'ook doo, baad hadoo do ragadoo né da ta hanaa. Nesaa do moo b'ook doo, nesaa do ragadoo né da ta hanaa.

baad hedo padëek do ta matym gó. ¹⁴ Ta see pé noo gó Judah buuj nadoo doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do nahapäh doo, ramoo bok ta ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo, dooh paawä rahapëë bä ta ky n'aa jaw'yyk doo. Tii da ta see pé noo gó rawén d'oo, sa h'yyb sa hä mejüü do hyb n'aa. ¹⁵ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ramoo bong bä, rametëeh tii hä, ti anäng né hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do sa h'yyb gó. Sa h'yyb ky n'aa tapaa sa hä hë, baad nadoo do ramoo boo bä. Sa h'yyb gó rahyb n'aa newëë do metëeh da sa hä, baad tado bä, baad tanado bä rabad'oo do paah. ¹⁶ Ta tii d' tabawät sahõnh hë ji h'yyb gó ji jejën do paa Kristo Jesus metyy noo gó, P'op Hagä Do ky gabuuj gó. Tii da né da tabahadoo, ta ky n'aa hanäm do ÿ maher'ood hõm do hä metëeh.

Mosees ky n'aa jaw'yyk do Judah buuj raky nadaheeh do ky n'aa hahÿÿh

¹⁷ Bë m' Judah buuj, bë wób sa nooh. Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä bë daap yyp. P'op Hagä Do bë hapäh do hyb n'aa bë h'yy kasab'ee. ¹⁸ Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë ma kametëek do hyb n'aa, P'op Hagä Do karën do bë bahapäh, tak'ëp baad hadoo do bë bahapäh na-ãäj hë. ¹⁹ Ty temah do sa h'yyb mahüüm n'aa hadoo bëeh, bë hä péh.† Badagyp doo gó habok do sa bag hadoo bëeh, bë hä péh. ²⁰ P'op Hagä Do nahapäh do hä bë metëeh baad hadoo doo. Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë hapäh do hyb n'aa, sahõnh hë bë bahapäh, sahõnh hë baad hadoo do bë bahapäh na-ãäj hë. Ti hyb n'aa, nahapäh doo, karapee hadoo do sa ma matëg hadoo bëeh. ²¹ Ti hyb n'aa kä,

† 2:19 Judah buuj nadoo do ramaneëënh “ty temah doo”. P'op Hagä Do karën paa Judah buuj rah'yyb mahüüm Judah buuj nadoo doo, ta ky n'aa rahapäh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ty temah do sa h'yyb mahüüm n'aa bëeh, Paw-Ro wén näng.

häd n'aa bë hä hē bë ma manetëäk, ta wób ma metëäk do bëäh? Häd n'aa bë bets'ëäk, ti bë baher'oot ta wób nets'ëäk? ²² Häd n'aa bë ȳm nadoo do sii bë beÿÿh, sa ȳm nadoo do sii ranaÿÿh ta wób bë maher'ood bä? Häd n'aa sa kabarii tób n'aa yt hä hanäng do bë bets'ëäk, tak'öp kabarii ganen'aak do bëäh? ²³ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk do hä bë h'yy kasab'ee, ti hadoo né hē, dooh bë wehëë bä P'op Hagä Doo, bë ky nadaheeh do hyb n'aa ta ky n'aa jaw'yyk doo. ²⁴ Ta tii d' bë bad'oo do hyb n'aa, bë hä kametä däk hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerii däk doo: “Bë hyb n'aa Judah buuj nadoo do raky n'aa rejää P'op Hagä Doo.”[§]

²⁵ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk do bë ky dahé bä, tii bä taw'ääts hē né hē ji masuuj noo byyh ji gahök doo, P'op Hagä Do karapee ji bahadoo do heen n'aa. Hÿÿ kä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ji ky nadahé bä, ji masuuj noo byyh kahög hóm né paawä, dooh ji P'op Hagä Do gado bä. Masuuj noo byyh kanehök do hado däk ji tii bä, Judah buuj né paawä ji. ²⁶ Hÿÿ kä, ta wób, Judah buuj nadoo doo, masuuj noo byyh kanehök doo, ramoo boo bä P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo, tii bä sa masuuj noo byyh kehök do hadoo rabahado padëäk tii, P'op Hagä Do hä. P'op Hagä Do gadoo né da tii. ²⁷ Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh doo, ta masuuj noo byyh kanahög né paawä, bë da taky n'aa etyy P'op Hagä Do matym gó. Bë tawén ky n'aa etyy da, bë ky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, bë hapëë né paawä ti ta ky n'aa jaw'yyk doo, anyy né paawä bë hä na-ääj hē ji masuuj noo byyh kahök do heen n'aa. ²⁸ Ta ti ȳ wén her'oot, dooh Judah buuj heh'äät ji do bä P'op Hagä Do matym gó, jääm hē j'ooj madäk doo me Judah buuj rabahed'oo doo da ji bad'oo do hyb n'aa.

[§] 2:24 Isajas 52.5, Esekijew 36.22

Ti hadoo P'op Hagä Do karapee ji hado däk do heen n'aa heh'äät do hä: Dooh j'ooj madäk doo me ji masuuj noo byyh kahök do tado bä tii. ²⁹ Jé ta h'yyb gó naa P'op Hagä Do karën do moo wät doo, ti né hē Judah buuj heh'äät doo. P'op Hagä Do Sahee baad hadoo do hä ji tah'yyb wareem däk doo, ti né hē P'op Hagä Do karapee ji hado däk do heen n'aa heh'äät doo. Jããm hē j'ooj madäk doo me tamejũũ doo da ji masuuj noo byyh ji gahök doo, dooh ta karapee ji hado däk do heen n'aa heh'äät do tado bä. Ta wób raganado bä né paawä ta ti hedoo doo, P'op Hagä Do gadoo né da jé ta h'yyb gó naa P'op Hagä Do karën do moo wät doo.

3

Dooh P'op Hagä Do ky kahỹd bä taky däng do hä ky n'aa hahỹh

¹ Nyy d' y hanäng pé ta tii hä?* Daap hē g'eeh Judah buuj P'op Hagä Do asëew hõm ta wób sa mahang? Daap hē g'eeh ji masuuj noo byyh ji kahök do heen n'aa, Judah buuj hä tan'oo däk doo? ² Dooh. Dooh tii d' tado bä y hanäng péh. Hajõng baad hadoo do ti anäng né hē ãã Judah buuj wē, ta wób wē nanäng doo. Ta ti hajõng baad hadoo do mahang hahỹ ti ta bahãnh baad hadoo doo: Judah buuj hä takan'oo däk P'op Hagä Do kyyh.

³ Hỹ kä, Judah buuj wób raky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh, dooh wäd g'eeh hỹ kä P'op Hagä Do moo wäd wäd bä sa hä taky däng doo? P'op Hagä Do ky kah'ỹt g'eeh hỹ kä sa hä taky däng doo? ⁴ Dooh. Dooh P'op Hagä Do ky kahỹd bä taky däng doo. Baad hadoo do taher'ood had'yyt hē. Sahõnh hē badäk hahỹ bã habong do ti daap men'lyh doo. Tii da né hē takerii däk P'op Hagä

* 3:1 Tëg eh do 2, tég nad'ëed is do 25-29 hä terii wät do ky n'aa Paw-Ro ah'ũũm nã babã.

Do kyy kerih doo gó, Dawi makū kyyh P'op Hagä Do hä. Hahÿÿ da ta kyyh:

“Maher'oot bä, baad ub né a kyyh ji bahapäh da. Öm da j'aa ketsë öm raky n'aa tapaa bä”† —näng Dawi kyyh.

⁵ Hÿÿ kä, baad nadoo do ër moo bok do hä wyt ta maab däg, dooh tii da P'op Hagä Do bad'oo. Baad had'op sahõnh hë P'op Hagä Do bad'oo doo, ji nahadoo do hyb n'aa. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, nyy da ji kyyh tii bä nesaa do hä ji taky n'aa ety bä? “Taw'ãäts hë nadoo do P'op Hagä Do bad'oo, äã tarejäã do hyb n'aa”, näng g'eeh ji? (Badäk hahÿÿ bä habok do hyb n'aa newëë doo da, reeah doo da, ÿ her'oot ti ÿ erih do hä.) ⁶ Dooh. Baad had'yyt hë P'op Hagä Doo. Tii d' tanado bä paawä, dooh P'op Hagä Do haja bä paawä badäk hahÿÿ hä habong do taky n'aa ety bä. ⁷ Hÿÿ kä, hahÿÿ da apäh da ÿ her'ood wät do maa newëë do see ÿ taky gadoo: “Ji nawäd bä baad hadoo do ky n'aa metëëh doo da, ta bahãnh baad had'op P'op Hagä Do ji bahapäh tii hä. P'op Hagä Do kawehëë däg kãn baad nadoo do ji moo wät do hyb n'aa. Ti hyb n'aa hëd n'aa ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy nesaa do ji moo wät do hyb n'aa”, näng mä ta kyyh. ⁸ “Taw'ãäts hë nesaa do ër moo bok. Baad hadoo do du n'aa tii”, näk mä ta wób. “Baad had'op P'op Hagä Doo, kametëëh tii hä”, näk mäh. Tii d' mä ÿ ma mehetëk doo, sa nooh. Daap ramenyh këh ÿ n'aa hä, ÿ raky n'aa rejãã. P'op Hagä Do rejãã né da tii da hyb n'aa newëë doo, tii da her'oot doo!

Dooh baad hadoo pé P'op Hagä Do matym gó ky n'aa hahÿÿh

† 3:4 Saaw-Mo 51.4

⁹ Hÿÿ kä, ta wób sa bahãnh g'eeh ããh, Judah buuj, P'op Hagä Do matym gó? Dooh, tabad'op hë. Nesaa do mejũũ sahõnh hë ji hä, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ããj hë. Ý metä däg kãn ta tii. ¹⁰ Tii da né hë takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hä:

“Dooh baad hawät pé P'op Hagä Do karën doo da!

¹¹ Dooh baad hadoo do hä h'yy kadaw'uuh péh.

Dooh P'op Hagä Do hä hyb n'aa newëë péh.

¹² Sahõnh hë dooh rahyb n'aa newë wäd P'op Hagä Doo.

Dawë hä rababoo hõm ta mahãnh.

Nes'aa padäg sahõnh hë.

Dooh baad hadoo do moo wät péh!

Dooh sét had'os pé baad hadoo do moo wät péh.”‡

¹³ “Kamag hood noo gasëëts däk do hadoo sa r'ood. Dajëb ta hanaa.

Ramer'oot doo me rawedii ta wób.”§

“Aw'yy p'yym mahÿÿj hadoo sa kyyh.”**

¹⁴ “Sa noo me raky n'aa was'ee had'yyt hë,

h'yy gaëëj gó rabaher'oot.”††

¹⁵ “Nayyw hë radej'ëëp ta wób.

¹⁶ Rahahõm hënh ragawats'iik sahõnh hë,

nesaa do ta wób rahoop ran'oo bä.

¹⁷ Dooh h'yyb nyyw gó ta wób wë raboo bä.”‡‡

¹⁸ “Dooh P'op Hagä Do rawehëë bä,

dooh P'op Hagä Do rajeÿÿm bä sa h'yyb gó.”§§

Tii d' P'op Hagä Do kyyh.

¹⁹ Hÿÿ kä, ër hapäh hahÿÿh: Sahõnh hë né hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do her'oot doo, ta kyyh her'oot doo, ta

‡ 3:12 Saaw-Mo 14.1-3, 53.1-3, Ekeresijas 7.20 § 3:13 Saaw-Mo 5.9

** 3:13 Saaw-Mo 140.3 †† 3:14 Saaw-Mo 10.7 ‡‡ 3:17 Isajas 59.8

§§ 3:18 Saaw-Mo 36.1

ky n'aa jaw'yyk do gado däk do sa hã né hẽ ti tabaher'oot, Judah buuj hã ti tabaher'oot.*** Tii d' tawén hadoo, bag hẽnh sahõnh hẽ rababë däk hyb n'aa da P'op Hagä Do matym gó. Dooh da sa kyy péh. Sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy da. ²⁰ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejũũ do ji moo wät do hã, dooh da baad hadoo pé P'op Hagä Do matym gó. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hã kan'oo däk do hã ji h'yy kadaw'uuh nesaa do ji h'yyb gó hanäng do hã.†††

Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji hado däk P'op Hagä Do matym gó ky n'aa hahỹỹh

²¹ Hỹỹ kä P'op Hagä Do metä däk nyy da ji hajaa baad ji bahado däk ta matym gó. Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ do ji ky daheeh do hyb n'aa nado tii. Ti hadoo né hẽ, Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do na-ããj hẽ, raheer'oot paa ta ti ky n'aa hã. ²² P'op Hagä Do anoo baad ji bahado däk ta matym gó, Jesus Kristo hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa kä. Sahõnh hẽ né hẽ ta hã ky dah'eeh doo, baad rabahadoo da ta matym gó.‡‡‡ Dooh P'op Hagä Do asëew bã ji mahang Judah buuj ji do bã, Judah buuj ji nado bã. ²³ Sahõnh hẽ né hẽ ramoo boo däk nesaa doo. Dawëë sahõnh hẽ rababoo däk tak'ëp baad hadoo do mahãnh, sa hã P'op Hagä Do anoo

*** 3:19 Tëg nad'ëed is do 10 hanaa kerii däk doo, Judah ky n'aa na-ããj hẽ. Ti na-ããj hẽ baad nadoo do ramoo bong do tii. ††† 3:20 Saaw-Mo 143, Garata 2.16 ‡‡‡ 3:22 Tahajaa na-ããj hẽ ji erii bã hahỹỹ da: “P'op Hagä Do anoo baad ji bahado däk ta matym gó, baad had'yyt hẽ Jesus Kristo bad'oo do hyb n'aa. Sahõnh hẽ né hẽ ta hã ky dah'eeh doo, baad rabahadoo da ta matym gó.”

do paawä. ²⁴ Ti hado né paawä, bag hēnh P'op Hagä Do banoo baad sahōnh hē rabahado padēek hỹy kä ta matym gó, tak'ēp ji wē taky enyym do hyb n'aa, Kristo Jesus ēr hyb n'aa dajēp do hyb n'aa ēr tedēeb wät do hyb n'aa nesaa do mahānh. ²⁵ Ta T'aah P'op Hagä Do an'oo wät, ēr wē P'op Hagä Do kawajāān do ēr hyb n'aa tabahoop hyb n'aa, ēr hyb n'aa tadajēp hyb n'aa kä. Baad ēr bahado dāk hỹy kä P'op Hagä Do matym gó, ēr hyb n'aa Jesus dajēp ēr ky dahé bä. Tii da P'op Hagä Do wén d'oo, baad had'op sahōnh hē tamoo wät doo, tametēeh hyb n'aa. P'op Hagä Do sa hā tahyb n'aa b'aah do hyb n'aa, Kristo kajaa do pooj jé dooh tabaaj bä nesaa do ramoo bok do mabaj. ²⁶ Ta T'aah P'op Hagä Do wén n'oo dāk, baad had'op sahōnh hē tamoo wät doo, tametēeh hyb n'aa hỹy kä. Baad ub né hē P'op Hagä Doo. Ti hadoo, baad rabahado padēek na-āāj hē ta matym gó tan'oo bä, Jesus hā h'yy ka'eeh doo.

²⁷ Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé ta hā hē tah'yy kasabé bä. Ji hā hē ji wén nahajaa ji h'yy kasab'ee doo, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tadoo do hyb n'aa baad ji bahado dāk do P'op Hagä Do matym gó. Kristo bad'oo do hā ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji wén hado dāk ta matym gó. Ti hyb n'aa dooh ji haja bä ji hā hē ji h'yy kasabé bä. ²⁸ Ÿy. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji bahado dāk P'op Hagä Do matym gó, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tadoo bä. ²⁹ Judah buuj had'yyt nado P'op Hagä Do bag'āās. Sahōnh hē ta wób na-āāj hē né hē tabag'āās. ³⁰ Sét ub P'op Hagä Doo. Baad rabahado padēek tan'oo bä ta matym gó Judah buuj ta hā h'yy ka'eeh doo, Judah buuj nadoo do ta hā h'yy ka'eeh do na-āāj hē. ³¹ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, dooh apäh ji karēn

§§§ 3:23 Tak'ēp hanām do P'op Hagä Do h'yyb däng Adāw hā tabanoo hyb n'aa, ta panaa hā na-āāj hē. Ta jawén, Adāw ky nadaheeh do hyb n'aa, dooh ta ti tagado wäd bä.

wät ta ky n'aa jaw'yyc do Mosees hä kan'oo däk do paa y hanäng pé g'eeh? Doo. Ti bahäh er ky daheeh hÿy kä ta ky n'aa jaw'yyc doo.*

4

Abaraäm h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿyh

¹ Taw'ääts hë er hyb n'aa newë nyy da Abaraäm, ää Isaraéw buuj wahë maküüh, baad hado däk paa P'op Hagä Do matym gó. ² Baad Abaraäm hado däg bä paawä P'op Hagä Do matym gó, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyc do mejüü do tamoo wät do hyb n'aa paawä, tii d' tado bä paawä, tahajaa paawä ta hä hë tah'yy kasabé bä. Ta hä hë tah'yy kasabé bä paawä, dooh P'op Hagä Do matym gó tado bä paawä tii. ³ Hahÿy da né hë P'op Hagä Do kyy kerih do hä takerii däk Abaraäm ky n'aa: “Abaraäm ky dahé kän Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo. Taky daheeh do hyb n'aa né kä m', baad tawén hado däk P'op Hagä Do matym gó”, näng kerih doo.

⁴ Hÿy kä, ji moo wät do ky n'aa gó bë y maher'oot: Ji moo wäd wät do hyb n'aa ji gado bä ji moo wät do säm, tii bä ta säm ji gadoo doo, dooh daap hë ji gadoo do tado bä tii. Doo bag hënh ji gadoo do tado tii. Ji moo wät do säm né hë tii. Ti hadoo baad ji hado däk do hä P'op Hagä Do matym gó. Baad ji bahado däg bä paawä baad hadoo do ji moo wät do hyb n'aa, tii bä dooh bag hënh tado wäd bä paawä tii. ⁵ P'op Hagä Do né hë ti hanoo, baad rabahado padëek baad nadoo do paah. Ta hä h'yy ka'eeh doo, tah'yy ka'eeh do hyb n'aa né hë baad tabahado däk ti P'op Hagä Do matym gó, ta ky n'aa jaw'yyc do mejüü do tamoo wät do hyb n'aa nado. ⁶ Tii d' né hë Dawi makü baher'oot

* 3:31 Jesus hä ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa ji hajaa hÿy kä baad ji ky dahé bä ta ky n'aa jaw'yyc doo. * 4:3 Genesis 15.6

paah. Ky n'aa kedëng mäh, baad hadoo do ramoo bok do hyb n'aa nado baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó. Hahỹỹ da m' Dawi kyyh Saaw-Mo hã kerih doo:

⁷ “Ky n'aa kedëng tii, sa hã P'op Hagä Do hyb n'aa mabaan do ta ky n'aa jaw'yyk do raky nadaheeh do paah, baad nadoo do ramoo bok do paa P'op Hagä Do awug hõm doo.

⁸ Ky n'aa kedëng tii, baad nadoo do ramoo bok do paa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do netsén doo”, näng Dawi kyyh.[†]

⁹ Ỹ eanh hỹỹ kä, jããm hẽ sa masuuj noo byyh kehök do ti ky n'aa kedëng g'eeh? Dooh. Judah buuj nadoo doo, sa masuuj noo byyh kanehök doo, ti na-ãäj hẽ raky n'aa kedëng. Abaraãm h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hẽ baad tawén hado däk P'op Hagä Do hã, ër ky hadoo paah. ¹⁰ Bë hyb n'aa newë, ny noo gó baad Abaraãm hado däk P'op Hagä Do matym gó? Ta masuuj noo byyh gahök jawén paa bä, ta masuuj noo byyh tagahök do pooj jé? Ti pooj jé né hẽ, dooh ta jawén tado bä. ¹¹ Ta jawén tii, Abaraãm hã takan'oo däk sa masuuj noo byyh kahök do heen n'aa. Ta masuuj noo byyh kanahök nä bä, P'op Hagä Do hã tah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad tabahado däk do metëe n'aa tii. Ti hyb n'aa, sahõnh hẽ sa masuuj noo byyh kanehõg né paawä, P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad rabahado padëek do P'op Hagä Do matym gó, sa wahë makū hado däk Abaraãm. ¹² Sahõnh hẽ sa masuuj noo byyh kehök doo, Abaraãm masuuj noo byyh kanahök nä bä h'yy ka'eeh doo da h'yy ka'eeh doo, ti na-ãäj hẽ Abaraãm panaa.

[†] 4:8 Saaw-Mo 32.1-2

¹³ Dooch Mosees ky n'aa jaw'yyc do raky daheeh do hyb n'aa tado bä, Abaraãm hä, Abaraãm panaa hä na-ããj hẽ, P'op Hagã Do ky n'aa enooh sahõnh hẽ badäk hahỹ ta danãh rabahadoo hyb n'aa. Dooch. Ta ti P'op Hagã Do wén ky n'aa enooh sa hä, ta hä rah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad rabahado padëek P'op Hagã Do matym gó hyb n'aa tii.† ¹⁴ Mosees ky n'aa jaw'yyc do hä daab 'yyp do rado bä paawä ti Abaraãm hä taky n'aa eno däk do gadoo doo, tii bä daap hẽ paawä ji h'yy ka'eeh doo, daap hẽ na-ããj hẽ paawä tii bä P'op Hagã Do ky n'aa enooh do paah. ¹⁵ Dooch Mosees ky n'aa jaw'yyc do ji ky daheeh do hyb n'aa P'op Hagã Do ky n'aa enooh do ji gadoo ÿ wén nãng, nesaa do hä Mosees ky n'aa jaw'yyc do ji taky n'aa etyy do hyb n'aa. Ji tawén ky n'aa etyy, baad ji nahajaa do hyb n'aa ji ky dahé bä. Tanyy bä ky n'aa jaw'yyc doo, ji ky nadahé had'yyt hẽ né hẽ ta mahang. ¹⁶ Ti hyb n'aa kä, ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hẽ P'op Hagã Do ky n'aa enooh do ji gadoo. Jããm hẽ tak'ëp ji wẽ P'op Hagã Do ky enyym do hyb n'aa tii. Tii d' tawén hadoo, sahõnh hẽ Abaraãm panaa ragadoo hyb n'aa Abaraãm hä P'op Hagã Do ky n'aa eno däk do paah. Tii bä Mosees ky n'aa jaw'yyc do hapäh do Jesus hä h'yy ka'eeh do ragadoo tii. Ta wób, Judah buuj nadoo doo, Abaraãm h'yy ka'eeh doo da h'yy ka'eeh doo, ti na-ããj hẽ ragadoo. Sahõnh hẽ P'op Hagã Do hä h'yy ka'eeh do sa wahë makü ti Abaraãm.

¹⁷ Tii da né hẽ takerii däk P'op Hagã Do kyyh Abaraãm hä: “Hajõng häj n'aa buuj sa yb da õm ÿ an'oo bä”,§ nãng mãh. Èr yb né hẽ ti Abaraãm, P'op Hagã Do Abaraãm h'yy kaha'eeh do matym gó. Ti né hẽ P'op Hagã Doo, dejëp do hed'ëëp doo. Ti né hẽ ky n'aa enooh badoh nä doo. ¹⁸ Tabëëj däg né paawä ta baab n'aa rabetaah do pan'aa,

† 4:13 Genesis 17.4-6, Genesis 22.17-18 § 4:17 Genesis 17.5

Abaraãm ky daheeh hyb n'aa tagadaa had'yyt hẽ ta hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Ti hyb n'aa hajõng häj n'aa buuj sa yb tabahado däk, ta hã P'op Hagä Do her'oot doo da né paah: “Metsén sagõõh, mahaja bä. Ti hawób da a panaa”, ** näng paa P'op Hagä Do ta hã. ¹⁹ Abaraãm hã péh, dajëp do hadoo ta hub, tahyb n'aa newë bä. P'eets däg 100 ta baab däg ti noo gó. Sarah wog dajëp hadoo na-ãäj hẽ, Abaraãm hã. Ti hadoo né hẽ, baad ub Abaraãm h'yy ka'eeh P'op Hagä Do hã. ²⁰ Dooh taky sëew bä ta hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Tak'ëp P'op Hagä Do hã tah'yy kae däk. Ta hã tah'yy ka'eeh doo me tawehëë däk P'op Hagä Doo. ²¹ P'op Hagä Do hajaa né hẽ tamoo wäd bä taky däng doo, baad Abaraãm bahapëë däg kãn ta h'yyb gó. ²² Ti hyb n'aa né hẽ baad tawén hado däk P'op Hagä Do matym gó P'op Hagä Do an'oo bä, takerii däk do né hẽ. ²³ Abaraãm hyb n'aa had'yyt nado takerii däk ta tii. ²⁴ Takerii däk ër hyb n'aa na-ãäj hẽ, ëër, baad ta matym gó hado däk doo, P'op Hagä Do mo haj'aa. Takerii däk ër hyb n'aa, Jesus ër wahë n'aa dejëp do mahang taganä wät hanoo do hã h'yy ka'eeh doo. ²⁵ Jesus né ti nesaa do ër h'yyb tym gó hanäng do hyb n'aa dajëb hã kan'oo däk do paah. Jesus né ti dejëp do mahang ganä wät do P'op Hagä Do an'oo bä, baad ër bahado däk hyb n'aa kä P'op Hagä Do matym gó.

5

P'op Hagä Do najiis ër bahado däk do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti hyb n'aa kä, baad ër bahado däk do hyb n'aa kä P'op Hagä Do matym gó ta hã ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa, P'op Hagä Do najiis ër bahado däk hÿÿ kä. Dooh ta majiï ër hado boo bä. Ër Wahë N'aa Jesus Kristo hyb n'aa tii.

** 4:18 Genesis 15.5

² Ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa Kristo an'oo däk, papuuj gó, h'yyb nyyw gó er babok hyb n'aa kä, P'op Hagä Do er wë ky enyym do matym gó. Tsebee gó baad er gada P'op Hagä Do kabaj'aa do er gadoo ta sii. ³ Ti hyb n'aa had'yyt nado er tsebé. Baad nadoo do er ahob bä, er tsebé na-ããj hë. Ër hapäh, baad nadoo do ji ahoop doo, nayyw hë ji h'yy ganajëë hõm tan'oo bä. ⁴ Nayyw hë ji h'yy ganajëë hõm doo, baad P'op Hagä Do hä ji bawäd däg had'yyt hë tan'oo bä. Baad ji bawäd däk do hyb n'aa, baad ji gadaa kãn baad hadoo do ji gadoo do ta jawén. ⁵ Ta jawén er gadoo do baad er gada do hyb n'aa, dooh da er h'yy ketón bä er gadoo do hä, baad er h'yyb tym gó P'op Hagä Do kamahãn do bawäd däk do hyb n'aa. Ta Sahee er h'yyb tym gó tabawäd däk P'op Hagä Do an'oo bä do hyb n'aa tii. ⁶ Bë hegãã, P'op Hagä Do h'yyb däng do noo gó, er nahaja bä er daaj hë er kedëeb bä, Kristo dajëp nesaa do moo heb'ooh do sa hyb n'aa. ⁷ Dooh nayyw hë ji aw'yyt pé baad hawät do see hyb n'aa dajëp péh. Ti hado né paawä ji aw'yyt apäh ky enyym do see hyb n'aa dajëp péh. ⁸ Tii d' nado P'op Hagä Do hä! Hahÿÿ da P'op Hagä Do metëeh er takamahãn doo: Kristo dajëp er hyb n'aa, nesaa do er bahadoo nä noo gó. ⁹ Hÿÿ kä, baad er bahado däk do hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, Kristo er hyb n'aa tadajëp do hyb n'aa, baad né hë er da ted'ëep nesaa do hä ji taky n'aa etyy do mahãnh. ¹⁰ P'op Hagä Do majiï er bahadoo nä noo gó, ta najiis er bahado däg kãn tan'oo bä, er hyb n'aa ta T'aah dajëp do hyb n'aa. Ti bahãnh hÿÿ kä er da ted'ëep banesaa hënh er ahõm mahãnh, ta najiis er bahado däk do hyb n'aa kä. Tii d' tawén hadoo, taganä wät do jawén paa bä, p'aa hënh Kristo bawäd däk do hyb n'aa. ¹¹ P'op Hagä Do ãã j'aa etsë, Jesus Kristo er Wahë N'aa hyb n'aa. Jesus Kristo hyb n'aa né hë P'op Hagä Do najiis er bahado däk. Ta hyb n'aa, dooh

P'op Hagä Do majĩ er do boo bä.

Adāw ky n'aa Kristo ky n'aa daheeh hahỹh

¹² Sét hē aj'yy nesaa do du n'aa badäk hahỹh bä.* Nesaa do hyb n'aa kä, dajëb du däk. Tii bä sahõnh hē badäk hahỹh bä haj'eenh do sa wë dajëb banyy däg kãn, nesaa do sahõnh hē ramoo boo däk do hyb n'aa. ¹³ Ta ky n'aa jaw'yyk do Mosees hã P'op Hagä Do an'oo däk do pooj jé tanyy däg né hē nesaa do badäk hahỹh bä. Nesaa do badäk hahỹh hã habong do ramoo boo däg né hē. Ti hadoo né hē, ta ky n'aa jaw'yyk takanan'oo nä bä do hyb n'aa sa hã, dooh P'op Hagä Do etsén nä bä sa hã nesaa doo. ¹⁴ Dooh né paawä taketsén bä nesaa do ti noo gó, radejëp né hē. Adāw bä naa, Mosees bawät bä kä, sahõnh hē radejëp. Dooh né paawä sa wób P'op Hagä Do mejũũ do raky nadahé bä Adāw bad'oo do paa da, radejëp né hē. Kristo, ta jawén kajaa do hãd hadoo ti Adāw, pawóp hadoo do radu n'aa do hyb n'aa ji wë ratab'ëes doo. ¹⁵ Tii d' tahado né paawä, baad hadoo doo, bag hënh er gadoo do Kristo du n'aa doo, dooh Adāw ky nadaheeh do hyb n'aa tadu n'aa do hadoo tahado bä. Sét hē aj'yy ky nadaheeh do hyb n'aa hajök do hã dajëb banyy däg kãn. Ti bahãnh hỹh kä P'op Hagä Do ji wë taky enyym do tabës hajök do sa wë. Ji matym n'aa bag hënh ji hã kanoo do na-ããj hē tabës hajök do sa hã, sét hadoo doo, Jesus Kristo, ky enyym do hyb n'aa er wë. ¹⁶ Bag hënh P'op Hagä Do anoo do ji hã, dooh Adāw du n'aa do hadoo do tahado bä. Sét hē nesaa do Adāw moo wät doo, nesaa do hã ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy tan'oo bä. Tii d' nado bag hënh P'op Hagä Do ji hã tanoo do hã. Hajõõ nuu me badäk hahỹh bä habong do P'op Hagä Do raky nadaheeh do jawén paa bä, taky enyym doo gó bag hënh ji hã P'op Hagä Do anoo ji matym n'aa, baad ji

* 5:12 Adāw tii.

bahado däk P'op Hagä Do matym gó hanoo doo. ¹⁷ Sét hē hadoo do ky nadaheeh do hyb n'aa, dajëb j'aa ketsë paa ji hã. Hÿÿ kä sét hadoo do see hyb n'aa, Jesus Kristo hyb n'aa, baad ër da j'aa ketsë nesaa do hã kä badäk hahÿÿ bã ër babok bã. Ër tii kä tak'ëp ji wë P'op Hagä Do ky enyym do gadoo doo. Ër tii kä baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó kä.

¹⁸ Sét hē aj'yÿ ky nadaheeh do hyb n'aa, sahõnh hē raky n'aa kety däk paa dajëb hã. Ti hadoo na-ãäj hē sét hē, Kristo, baad hadoo do tamoo wät do hyb n'aa,† sahõnh hē rahajaa baad rabahado padëek P'op Hagä Do matym gó, rabadëb had'yÿt hē hyb n'aa kä P'op Hagä Do pa kä. ¹⁹ Sét hē ky nadaheeh do hyb n'aa, sahõnh hē baad nadoo do moo heb'oooh do rabahado padëek. Ti hadoo na-ãäj hē, sét hē ky daheeh do hyb n'aa, hajök baad rabahado padëek da P'op Hagä Do matym gó.

²⁰ Hÿÿ kä Mosees ky n'aa jaw'yÿk do hã. Ta ti tawén kan'oo däk, ji bahapäh hyb n'aa nÿÿ da tak'ëp baad nadoo tabahadoo nesaa do ji moo wät doo. Nesaa do kah'üüm noo gó, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wë taky enyym do kahüüm kãn. ²¹ Nesaa do mejõ had'yÿt hē paa ji hã. Dajëb tamanaa ji wë. Hÿÿ kä, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wë taky enyym do wén kahüüm kãn, taky enyym do j'aa ketsë hyb n'aa kä. P'op Hagä Do ji wë taky enyym do ër tamejüü hÿÿ kä, baad ër bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ër edëb had'yÿt do tamanaa ër wë, Jesus Kristo ër Wahë N'aa hyb n'aa.

6

Nesaa do hã ër dejëp Kristo sii ky n'aa hahÿÿh

† 5:18 Ji hyb n'aa tadajëp do tii, baad hadoo do tamoo wät doo.

¹ Nesaa do kah'ũũm bā kā, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wë taky enyym do kahũũm kãn, nãng yÿh. Taw'ããts hë g'eeh nesaa do ër moo bok nã, ër wë P'op Hagä Do ky enyym do kah'ũũm hyb n'aa, yÿ hanãng pé g'eeh tii? ² Doooh. Doooh né taw'ããts hë tado bã tii. Ër dajëp paa nesaa do hã. Ti hyb n'aa, taw'ããts hë nado nesaa doo gó ër aboo nã bã. ³ Doooh g'eeh bë hapëë bã sahõnh hë Jesus häd gó ër nu kemuun bong doo, séd ër h'yyb hedo däk Kristo Jesus dajëp do hã? Ër dajëp hadoo ta sii. ⁴ Ti hyb n'aa, ër ranu gemuun bong doo me ër kadakã jëng hadoo Kristo sii. Ta tii d' tawén d'oo, papuuj gó ër babok hyb n'aa hÿÿ kã, dejëp do mahang ta Yb kabaj'aa doo me Kristo ganã wät do hadoo. ⁵ Tii da séd ër h'yyb hedo bã tadajëb hã, séd hã na-ããj né hë ër h'yyb hedoo da taganã wät do hã. ⁶ B'aa hã takepëëm däk Kristo sii ër h'yyb säg Adãw hana doo, ër h'yyb säg hejój gawatsig hõm hyb n'aa, nesaa do ër hã tamanejõ wät hyb n'aa kã sa kariw n'aa sa karom mejũũ doo da. ⁷ Tii d' tawén hadoo, dooh nesaa do haja wäd do hyb n'aa dejëp do hã tamejõ bã. ⁸ Hÿÿ kã, Kristo sii ër dejëp do hyb n'aa hadoo, ta sii ër babok na-ããj hë baad ër gada.* ⁹ Kristo ganã wät do hyb n'aa, dooh tadajëb wäd bã kã, ër bahapäh. Doooh dajëb haja wäd bã Kristo. ¹⁰ Sét nuu me paa Kristo dajëp, nesaa do ër moo bok do hejój tagawats'iik hyb n'aa. Doooh hyb n'aa tadajëb wät péh. Taganã wäd kãn. Tawäd had'yyt hÿÿ kã, P'op Hagä Do taweh'ëeh hyb n'aa kã. ¹¹ Ti hadoo né da bëeh. Taw'ããts hë hahÿÿ da bë hyb n'aa newë: “ÿ dajëb wät nesaa do ji moo hew'ëët do hã. Kristo Jesus hã yÿ h'yy kata däk do hyb n'aa, P'op Hagä Do yÿ weh'ëeh hyb n'aa yÿ bawäd had'yyt hÿÿ kã”, nãk da bëeh, bë h'yyb

* 6:8 Papuuj hadoo do ji bawät do Kristo sii, badäk hahÿÿ bã tadu doo né paawä ta hã ër h'yy ka'eeh noo gó naa, ti awät nã ër gadoo do hÿ pong jé ër hub papuuj nadajëp doo.

gó.

¹² Ti hyb n'aa kä, bë an'oo manä nesaa do bë moo hew'ëet do paa badäk hahÿÿ bä bë hub n'aa tamejō bä. Bë ky dahé manä nesaa do bë hub karën doo. ¹³ Bë an'oo manä nesaa do hã bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, bë hub hedoo do na-ããj hë. Bë an'oo manä baad nadoo do ta tii me bë moo bok. Bë genä bong hadoo dajëb moo gó naa. Ti hyb n'aa, taw'ääts hë bë daaj hë bë kan'oo däg P'op Hagä Do karën doo da bë babok hyb n'aa. Taw'ääts hë P'op Hagä Do hã bë an'oo bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo bë hub na-ããj hë, baad hadoo do ta tii me bë moo bok hyb n'aa kä. ¹⁴ Ta ti ÿ wén her'oot, dooh nesaa do ji h'yyb säg karën do bë hã tamejō wäd bä, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë tah'yyb mahüüm wät do hyb n'aa. P'op Hagä Do ji wë taky enyym do ti bë tah'yyb mahüüm kän hÿÿ kä. ¹⁵ Hÿÿ kä ënh, tahajaa g'eeh nesaa do ër moo boo nä bä p'aa hënh, dooh wäd Mosees ky n'aa jaw'yyk do ër tah'yyb mahüüm wäd do hyb n'aa, P'op Hagä Do ji wë taky enyym do ji tah'yyb mahüüm kän do hyb n'aa? Dooh. Dooh taw'ääts hë tado bä tii. ¹⁶ Baad bë bahapäh ti hahÿÿh: Ta hã bë ky daheeh doo, ta ti bë kariw n'aa hadoo. Ta karom bëeh. Nesaa do ji h'yyb säg karën do karom bë do bä, bë da dajëp.† P'op Hagä Do karom bë do bä, P'op Hagä Do bë da tagadoo ta wë, baad däg bë ta matym gó tan'oo bä. ¹⁷ P'op Hagä Do ÿ j'aa etsë, pooj jé nesaa do ji h'yyb säg karën do karom bë bahado né paawä, bë h'yyb gó naa bë ky dahé däk hÿÿ kä bë ãã ma met'ëëg wät doo. ¹⁸ Baad bë baboo däk. Dooh nesaa do ji h'yyb säg karën do bë hã tamejō wäd bä. Baad hadoo do P'op Hagä Do karën do karom bë hÿÿ kä.

† 6:16 Nesaa do ji h'yyb säg karën do karom ji do bä, dooh P'op Hagä Do wë ji nu dëë bä, tahanäng pé ti bë da dajëp.

¹⁹ Sa kariw n'aa ky n'aa gó, sa karom ky n'aa gó, bë ÿ maher'oot, nanyw hē ganahoot do hyb n'aa bë hā, bë daaj hē bë h'yyb nahejooj nā do hyb n'aa. P'ooj ub, bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, ta see hedoo do na-āāj hē bë anoo paah, nu meby n'aa nāng doo, ky n'aa jaw'yyk do nanoo do bë moo bok hyb n'aa ta tii me. Nesaa do karom hadoo paa bëeh. Bë an'oo hỹĩ kã bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, bë né hē, baad hadoo do P'op Hagä Do karēn do bë moo bok hyb n'aa ta tii me, tsyt hē, nesaa do mahãnh, P'op Hagä Do wē bë babok hyb n'aa kã. ²⁰ Pooj jé, nesaa do ji h'yyb säg karēn do karom bë bahadoo noo gó, dooh baad hadoo do P'op Hagä Do karēn do mejō bā bë hā. ²¹ H'ëed baad hadoo do bë gadoo ti noo gó ta ti hedoo do hanaa, ta hyb n'aa hỹĩ kã bë nu mebyng doo? Dooh baad hadoo do bë gado bā ta ti hedoo do hanaa. Ji dajëp, banesaa hēnh ji ahôm ta ti an'oo bā! ²² Hỹĩ kã, dooh nesaa do bë hā tamejō wäd bā. Baad bë baboo däg kãn. P'op Hagä Do karom bë bahado däk. Tsynt hē, baad P'op Hagä Do wē bë baboo däk ta ti an'oo bā. Ti hyb n'aa hỹ pong jé P'op Hagä Do pa kã bë da aboo had'yyt hē. ²³ Banesaa hēnh, dawëë P'op Hagä Do mahãnh ji h'yyb tym bawäd had'yyt hē, baad nadoo do ji moo wät do sãm. Tii d' nado ji matym n'aa P'op Hagä Do ji hā tanoo doo. Hỹ pong jé, ta pa had'yyt hē ji bawät P'op Hagä Do an'oo bā, ër wahë n'aa Kristo Jesus hā ër h'yy kata däk do hyb n'aa.

7

Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do tado wäd bā ër hā mejüü do ky n'aa hahỹĩh

¹ Wakãn haa hedoo doo, bëeh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do hā ÿ maher'oot. Ti hyb n'aa bë hapäh né hē hahỹĩh: Ta ky n'aa jaw'yyk do jããm hē ji hā tamejüü, ji edëp nā bā. ² Yñnh kat'ëë däk do ky n'aa gó bë ÿ

maher'oot: Ta patug bawät nä bä, dooh ta ky n'aa jaw'yuk do an'oo bä ta see hä takat'ëë bä. Ta patug dajëp bä kä, tii bä dooh ta ky n'aa jaw'yuk do geãm wäd bä. ³ Ti hyb n'aa kä, aj'yy see hä takat'ëë bä paawä ta patug bawät nä bä, “Nesaa do moo hew'ëët doo, ta patug nadoo do sii haỹyh doo”, ramaneëenh tii bä ta ti yỹnh. Tii d' nado ta patug dajëb bä. Ta patug dajëp jawén paa bä, dooh ta ky n'aa jaw'yuk do geãm wäd bä ta see tagat'ëë bä. Ta patug dajëp bä kä, dooh nesaa do moo hew'ëët doo, ta patug nadoo do sii haỹyh do tado wäd bä, ta see hä yỹnh kat'ëë bä.*

⁴ Ti hyb n'aa kä, wakān haa hedoo doo, bë na-āāj hē bë dajëp paa hadoo Mosees ky n'aa jaw'yuk do hä Kristo sii, P'op Hagä Do an'oo bä. Tii d' tawén hadoo, ta see hä bë h'yy kata dāk hyb n'aa hỹy kä. Kristo, dejëp do mahang ganä wät do hä bë h'yy kata dāk hyb n'aa, baad hadoo do P'op Hagä Do weh'ëeh do er moo bok hyb n'aa kä. ⁵ Pooj jé, er h'yyb säg karēn doo da er babok noo gó, nesaa do tak'ëp er h'yyb karēn doo, ta ky n'aa jaw'yuk do nanoo do hyb n'aa tak'ëp ji karēn doo, awät né paa er hä. Nesaa do dajëb hanoo do er moo bok ti noo gó. ⁶ Hỹy kä, er dajëb wät do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yuk do er tamesoo do paa hä, dooh Mosees ky n'aa jaw'yuk do er hä tamejō wäd bä. Papuuj gó P'op Hagä Do wē er moo bok hỹy kä, ta Sahee er tah'yyb mahūūm do hyb n'aa. Dooh pooj jé ji bahed'oo doo da, ky n'aa jaw'yuk do hä takerii dāk doo da tado wäd bä, P'op Hagä Do wē er moo bok doo.

⁷ Nyy d' y hanäng pé tii? Nesaa g'eeh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yuk do Mosees hä kan'oo dāk doo? Dooh. Dooh nesaa do tado bä. Mosees ky n'aa jaw'yuk do tanado bä paawä, dooh ji hapëë bä paawä ny hadoo do nesaa do P'op

* ^{7:3} Jāām hē ji edëp nä bä Mosees ky n'aa jaw'yuk do ji hä tamejūū, Paw-Ro hanäng pé ta tii hä.

Hagä Do matym gó. Dooh paawä ji hapëë bä baad nado ji h'ëed nadoo do hä ji h'yyb däk doo, “Mah'yyb däg manä a da hadoo do ma hä”† ta ky n'aa jaw'yyk do naher'ood bä paawä. ⁸ Ti hadoo né hë, nesaa do tyw n'aa esóts kán, tii bä hajõng baad nadoo do ji h'yy karën do hedoo do hä ji h'yyb däg däk tan'oo bä, “Mah'yyb däg manä a h'ëed nadoo do hä”, ta ky n'aa jaw'yyk do mejüü do hyb n'aa. Ky n'aa jaw'yyk do badoo bä nesaa do hä ji moo ge'ÿÿm doo, tii bä dooh nesaa do ji tah'yyb tatug bä. ⁹ Pooj jé, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü do hä ÿ h'yy ganahoot nä bä, dooh ÿ hyb n'aa p'eed bä ÿ bawät doo. Ta jawén, ta ky n'aa jaw'yyk do ÿ bahapäh bä kä, nesaa do banyy däg kán hëp ÿ tym gó. ¹⁰ Tii bä ÿ dajëb wät hadoo, dawëë P'op Hagä Do mahãnh ÿ bawäd kán, ÿ hanäng pé tii. P'op Hagä Do mejüü doo, ta hä ji edëb had'yyt hë paawä ji ky dahé bä, dajëb tamana kán wë ÿÿ, tii b' ÿ bahapëë däk. ¹¹ Hahÿÿ da tii: Nesaa do ji h'yyb gó hanäng do ÿ tawadii. ÿ hajaa, ÿ ed'oo, ÿ ky daheeh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk doo, P'op Hagä Do pa ÿ bawäd had'yyt hë hyb n'aa ta jawén. Tii bä, ÿ nahajaa do hyb n'aa tii, dajëb hä ÿ ky n'aa kety däg kán, dawëë P'op Hagä Do mahãnh ÿ kety n hõm. Ti hyb n'aa, nesaa do ÿ tawadii ta tii hä, ÿ wén näng. ¹² Ti hyb n'aa kä, dooh nesaa do tado bä P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk doo. Tsyt hë, nesaa do mahãnh tii. Tsyt hë, nesaa do mahãnh P'op Hagä Do mejüü doo. Baad had'op do tii. Taw'ääts hë tii. ¹³ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, baad hadoo do an'oo bä g'eeh ÿ dajëb kán hadoo, dawëë P'op Hagä Do mahãnh ÿ bawäd däk? Dooh. Dooh ta ti tado bä ta ti hanoo doo. Nesaa do tii, tahana ÿ dajëp, dawëë P'op Hagä Do mahãnh ÿ bawäd däk doo. Baad hadoo do ÿ bahapäh bä kä, nesaa

† 7:7 Esodo 20.17, Dew-Teronom 5.21

do ŷ tah'yyb tatug wät baad hadoo do ŷ ky nadaheeh hyb n'aa, nesaa do nas'aa né hē ji bahapēē dāk hyb n'aa kä. Ti hyb n'aa kä, tak'ēp nas'aa né hē nesaa doo, P'op Hagä Do mejūū do metä dāk.

¹⁴ Dooch Mosees ky n'aa jaw'yyc do hanaa tado bä nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hanaa né hē Mosees ky n'aa jaw'yyc doo, ēr hapäh. Tii d' nado ŷyh. Badäk hahŷy bä naa ŷyh, ji daaj hē ji karēn do jawén hawät doo. Nesaa doo, kariw ŷ n'aa hadoo. Tak'ēp tamejō had'yyt hē hä ŷy. †

¹⁵ Dooch ŷ h'yy ganyy bä ŷ bahed'oo do hä. ŷ karēn do ŷ moo wät doo, dooh ŷ moo hewēēd bä. Tak'ēp ŷ ganen'aak doo, ti né ti ŷ moo wät doo. ¹⁶ ŷ kanarēn do ŷ moo wät do tahadoo do hyb n'aa, tii bä, “Te hub né hē, baad ub P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyc doo”, näng ŷyh. ¹⁷ Dooch ŷ tado wäd bä ta ti baad nadoo do moo wät doo. Nesaa do hēp ŷ tym gó hawät do ti ta ti moo wät doo. ¹⁸ ŷ hapäh né hē, dooh baad hadoo pé hēp ŷ säg gó hawät péh. Ta ti ŷ wén hapäh, ŷ karēn né hē paawä baad hadoo do ŷ moo wät, dooh ŷ haja bä. ¹⁹ Baad hadoo do ŷ karēn do nado ti ŷ moo hew'ēēt doo. ŷ kanarēn doo, nesaa doo, ti ti ŷ moo wäd had'yyt hē. ²⁰ Hŷy kä, ŷ kanarēn do tado bä ti ŷ moo hew'ēēt doo, dooh ŷ tado wäd bä ta ti moo wät doo. Nesaa do hēp ŷ tym gó hawät do moo wät ti ta tii.

²¹ Ti hyb n'aa kä, hahŷy da hēp ŷy gó awäd had'yyt hē ŷ bahapäh: Baad hadoo do ŷ karēn bä ŷ moo wäd paawä, nesaa do hēp ŷy gó takametēēh, ŷ tahewaat, baad hadoo do ŷ moo nawät hyb n'aa. ²² Hēp ŷy gó P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyc do ŷ gen'aak. ²³ Ti hadoo né hē, hä ŷy hē

† 7:14 Tēg nad'ēēd is do 14 bä naa, tēg nad'ēēd is do 23 tadu dāk bä, Paw-Ro her'oot doo, ti hadoo né hē sahōnh hē ji hä. Ēr daaj hē, dooh ēr haja bä ēr moo boo bä P'op Hagä Do karēn doo. Jāām hē Kristo hä ji h'yy kata däg bä, baad ji bahado dāk P'op Hagä Do matym gó.

awät na-ãäj hē, ỹ hapäh, hejój see péh, baad hadoo do ỹ hyb n'aa newëë do ỹ gen'aak do majĩ hadoo doo. Nesaa do hëp ỹỹ gó hanäng do ỹ moo wäd had'yyt hē tan'oo bä tii. Ỹ tamaso had'yyt hē tii hä. ²⁴ Tak'ëp baad nado né hē ỹỹh! Jaa ỹ hed'ëëp da dajëb hejój mahãnh hup ỹỹ gó hawät doo? ²⁵ P'op Hagä Do wë ỹ tsebé. Ti né ti ỹ hed'ëëp doo, ër Wahë N'aa Jesus Kristo hyb n'aa.

Ti hyb n'aa kä, hahỹỹ da ti hä ỹỹ ỹ hapäh doo: Hëp ỹỹ gó ỹ karën ỹ ky daheeh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hadoo né hē, nesaa do ji moo hew'ëët do hejój karën do hëp ỹ säg moo wät.

8

Baad ji bawäd had'yyt hē P'op Hagä Do wë ta Sahee an'oo bä ky n'aa hahỹỹh

¹ Ti hyb n'aa kä, dooh P'op Hagä Do ky n'aa ety wäd bä kä banesaa hënh jé Kristo Jesus hä h'yy kata däk doo. ² Banesaa hënh ër tawén ky n'aa nety wät, P'op Hagä Do Sahee hejój, ji edëb heh'äät do hanoo doo, ër tabedëëb wät do hyb n'aa nesaa do ji moo hew'ëët do hejój mahãnh, dajëb mahãnh* na-ãäj hē. Kristo Jesus hyb n'aa tii d' tabad'oo. ³ Nahejoonh do hyb n'aa ër h'yyb säg, ër nahajaa do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do ër ky dahé bä, dooh ta ky n'aa jaw'yyk do haja bä ër tedëëb bä nesaa do hejój mahãnh. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ër tedëëb wät hỹỹ kä. Hahỹỹ da tabad'oo tii: Ta T'aah tamejō däk ër mahang. Nahejoonh doo gó, ji hadoo doo da né hē tabana. P'op Hagä Do mejō däk nesaa do mabaj tadajëp hyb n'aa. Dajëb hä ta T'aah taky n'aa ety däk nesaa do ji moo wät do hyb n'aa. ⁴ Tii d' tawén d'oo, baad had'op, P'op Hagä Do

* 8:2 Dawëë P'op Hagä Do mahãnh ji bawät do mahãnh ji tedëëb wät, tahanäng pé ti dajëb mahãnh ër tedëëb wät doo.

ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da,  r bahado d k hyb n'aa,  er, ta Sahee h'yyb mahũũm doo da habok doo, ji h'yyb s g kar n doo da nado.

⁵ J  sa h'yyb s g kar n doo da habok doo, sa h'yyb s g kar n do h  had'yyt h  rah'yyb pad ek. J  P'op Hag  Do Sahee kar n doo da habok doo, ta Sahee kar n do h  rah'yyb pad ek. ⁶ Ji da daj p, daw   P'op Hag  Do mah nh ji baw d d g had'yyt h  ji h'yyb s g an'oo b . P'op Hag  Do Sahee k  ji tah'yyb mahũũm b , ji ed b had'yyt h  P'op Hag  Do pa ta Sahee an'oo b . H'yyb nyyw g  ji baw t tan'oo b  na-  j h . ⁷ Ji h'yyb s g nesaa do gen'aak doo, P'op Hag  Do maj . Dooch taky dah  b  P'op Hag  Do ky n'aa jaw'yyk doo. Dooch na-  j h  tahaja b  taky dah  b . ⁸ Ti hyb n'aa, sa h'yyb s g kar n doo da habok doo, dooh rahaja b  ran'oo b  P'op Hag  Do tseb  sa w .

⁹ Tii d' nado b eh. Dooch ji h'yyb s g tado w d b  b  tah'yyb mahũũm doo. P'op Hag  Do Sahee ti b  tah'yyb mahũũm doo k , b  h'yyb g  ta Sahee aw d b  tii. Kristo Sahee sa h'yyb g  badoh doo, dooh Kristo karapee rado b . ¹⁰ B  h'yyb g  Kristo aw d b , b  hub daj b n  da paaw  nesaa do hyb n'aa, b  da ed b had'yyt h  h  pong j  P'op Hag  Do Sahee an'oo b , baad b  bahado d k do hyb n'aa P'op Hag  Do matym g . ¹¹ Dej p do mahang Kristo gan  w t hanoo do Sahee b  h'yyb g  taw d b , tii b  Kristo gan  w t hanoo do gen  h m tan'oo b  na-  j h  bad k hah y b  b  hub n'aa paah. Ta Sahee b  h'yyb g  haw t doo me tii d' tabad'oo da.

¹² Ti hyb n'aa k  wak n haa hedoo doo, taw'  ts h  dooh  r ky dah  boo b  ji h'yyb s g ji h  mejũũ doo. Taw'  ts h  dooh  r aboo boo b  ji h'yyb s g kar n doo da. ¹³ Ta ti   w n her'oot, ji h'yyb s g kar n doo da b  aboo b , b  da daj p, daw   da b  baboo had'yyt h  tii b  P'op Hag  Do mah nh. H y k , P'op Hag  Do Sahee hej j me b  medug

bä nesaa do ji karēn doo, tii bä bē da aboo had'yyt hē P'op Hagä Do sii. ¹⁴ Sahōnh hē P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahūūm doo, P'op Hagä Do taah tii. ¹⁵ Dooch sa karom sa kariw n'aa tak'ēp sa hā mejūū do jeŷŷm do hadoo bē hado bä, ta Sahee bē gado dāk do an'oo bä. Ta Sahee, bē hā tan'oo dāk doo, P'op Hagä Do taah däg bē tan'oo bä kä. Ti né hē ta Sahee an'oo bä, “Ee” ər maneēēnh P'op Hagä Doo, ər Yb. ¹⁶ P'op Hagä Do taah né hē ээр, baad P'op Hagä Do Sahee metēēh ər h'yyb tym hā. ¹⁷ Ta taah ər bahadoo do hyb n'aa, ər gadoo da ta taah hā P'op Hagä Do ky däng doo. Kristo sii ər gadoo da ta hā P'op Hagä Do an'oo dāk doo. Kristo sii ər ahob bä, ta sii da ər babok ta bag tak'ēp gabarēēh doo gó, ta sii da ər kabaj'aa.

Tak'ēp hetsooh do ta jawén ji gadoo do ky n'aa hahŷŷh

¹⁸ Da hē ər ahoop doo, dooh its tii hā ŷŷ péh, tak'ēp hetsooh doo, kabaj'aa do ta jawén ər hā kametä dāk do matym gó. ¹⁹ Sahōnh hē P'op Hagä Do pahuunh do paa tsebee gó ragada tak'ēp hetsooh doo, kabaj'aa do P'op Hagä Do taah ragadoo do noo gó kä. ²⁰ Sahōnh hē P'op Hagä Do pahuunh do ta ti tawén gada, P'op Hagä Do ky n'aa was'ee wät do hyb n'aa sahōnh hē tapehuunh doo, baad tawén nado wäd. P'op Hagä Do né hē tii, tii d' had'oo do paah.† Ti hadoo né hē, ti awät ti noo gó sahōnh hē baad tabahado dāk da p'aa hēnh, tapehuunh do gad'aa, P'op Hagä Do an'oo bä. ²¹ Ta ti kajaa bä kä, P'op Hagä Do ed'ēēp da sahōnh hē tapehuunh do paa takarejä mahānh. Tak'ēp hetsooh doo gó, kabaj'aa doo gó P'op Hagä Do taah rababok bä kä, sahōnh hē kapahuuj wät do na-āāj kä ragadoo baad hadoo do sa nemuun.

† 8:20 Tapahuunh do paa P'op Hagä Do wén ky n'aa was'ee wät, Adāw, P'op Hagä Do pahuunh do hagä n'aa, tamejūū do taky nadaheeh do paa hyb n'aa.

²² Ër hapäh, sahõnh hē badäk hahỹỹ bä P'op Hagä Do pahuunh do paa ahoop ỵñh ajän mahỹỹj tahoop do hadoo. ²³ Ti had'yyt nado hahoop. Ër na-ãäj hē Ër ahoop. Ëër, ti nuuj jé P'op Hagä Do Sahee gadoo doo, ta jawén hỹ pong jé Ër gadoo do metëë n'aa, Ër ahoop baad Ër gadaa nuuj jé ta wë P'op Hagä Do Ër tagadoo bä kä. Ta taah ëër, Ër gada. Ër gada papuuj Ër hã däg. ²⁴ Ër tedëëb wät do hyb n'aa Ër gada né hē ta tii. Ër gado däg bä paawä Ër hã taky n'aa enooh doo, dooh hyb n'aa ta ti ji gadaa wät péh. Dooh ji gadaa bä ji gado däk doo. ²⁵ Ër ganadoo nä do hyb n'aa, baad Ër gada sahõnh hē Ër hã taky n'aa enooh do takajaa bä kä. Dooh Ër h'yy gejë hõm bä.

²⁶ Ër gadaa nuuj jé P'op Hagä Do Sahee Ër tamasa, nahejoonh do hyb n'aa Ër h'yyb. Dooh Ër hapëë bä nyy da taw'ãäts hē ji ky n'aa etsëë. Ti hadoo né hē, ji kyyh nadoo doo me P'op Hagä Do Sahee taky n'aa etsëë Ër hyb n'aa. ²⁷ P'op Hagä Doo, Ër h'yyb tahapäh doo, tamaa napäh ta Sahee kyyh Ër h'yyb gó naa. P'op Hagä Do karën doo da né hē ta Sahee ky n'aa etsëë, P'op Hagä Do karapee tsyt hē ta wë kasëew däk do sa hyb n'aa.

²⁸ Ër hapäh, sahõnh hē né hē ji hã kametëëh doo, baad nadoo do sii hē, baad tabahado däk da P'op Hagä Do an'oo bä ta hã kamahän do sa hã, tanaëënh do sa hã. Ër tanaëëj wät, ji hã tah'yyb däng do takaja däk hyb n'aa kä. ²⁹ Sahõnh hē tadu däng do pooj jé, P'op Hagä Do hapëë däk do sa hã P'op Hagä Do h'yyb däng, ta T'aah hadoo rabahadoo hyb n'aa, hajök do ta wakään hedoo do sa hỹỹj wah'ëëh hadoo do ta T'aah tabahadoo hyb n'aa.† ³⁰ P'op Hagä Do h'yyb däng do ta pooj jé, ti na-ãäj hē tanaëëj kän. Tanaëëj wät doo, baad rabahado padëëk ta matym gó

† 8:29 P'ooj ub, dooh nä badäk hahỹỹ bä habong pé né paawä, ji P'op Hagä Do hapëë däk né hē.

tan'oo bä. Baad hado däk do ta matym gó tan'oo däk doo, kabej'aa da, ta bag tak'ëp gabarëeh do mahang rababoo däk da tan'oo bä.

³¹ Tii d' P'op Hagä Do bad'oo do hyb n'aa ji hä, wyt ta maab hē hahȳyh: P'op Hagä Do bahag'ääs do hyb n'aa ëer, dooh hajaa pé ër hä. ³² Dooh P'op Hagä Do baa es'īī bā sēt hadoo do ta T'aah. Dajëb hä tahaëenh paa ër sahõnh hē hyb n'aa. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, tanoo né da ji hä na-ääj hē sahõnh hē ta seeh, takarën doo da ër bahajaa ër babok hyb n'aa. ³³ Jaa g'eeh hajaa P'op Hagä Do hasëew hõm do hä taky n'aa tapa bā? P'op Hagä Do tii, baad rabahado padëek tan'oo bä ta matym gó. ³⁴ Kristo Jesus ër hyb n'aa dajëp do paah, p'aa hënh ganä wät doo, P'op Hagä Do hub hadäk hënh hasooh doo, ër hyb n'aa taky n'aa etsëe. Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé banesaa hënh ër taky n'aa ety bā. ³⁵ Jaa g'eeh hajaa Kristo ër takamahän do mahänh ër tetyn bā? Ji ahoop doo, baad nadoo do ji wē kajaa doo, ji rarejää doo, ji asaah doo, ji saroor tamah doo, äm n'aa näng doo, ji radaj'ëep do na-ääj hē, dooh tabad'op hē tahaja bā Kristo ër takamahän do mahänh ër tetyn bā. ³⁶ Hahȳ takerii däk doo da né hē P'op Hagä Do hä Dawi her'oot do kametëeh ër hä:

“A hyb n'aa dajëb gó had'yyt hē ää babok,
b'ée radahej'ëep doo hënh ramahüüm doo da ran'oo bā ää
hä.”§

³⁷ Ta ti hedoo do bawäd bā né paawä ër hä, baad ër j'aa ketsëe had'yyt hē, P'op Hagä Doo, ër hä kamahän doo, an'oo bä. ³⁸ Baad ȳ bahapäh hahȳ hëp ȳy gó: Dooh hajaa pé ër hä P'op Hagä Do kamahän do mahänh ër tetyn hõm bā. Dooh dajëb haja bā, dooh ji awät do haja bā, dooh ääs

rahaja bä, dooh nesaa do hejój enäh do rahaja bä, dooh da hē ji wē hawät do haja bä, dooh ji pooj jé hawät do haja bä, dooh hejój n'aa enäh do rahaja bä,³⁹ dooh p'op habong do hejój enäh do rahaja bä, dooh tūū habong do hejój enäh do rahaja bä, dooh na-ãāj hē P'op Hagä Do pahuunh do see haja bä tii. Kristo Jesus, ər wahë n'aa hã takametëeh ər hã P'op Hagä Do kamahñ doo. Dooch hajaa pé ər hã takamahñ do mahñnh ər tetyn hõm bä.

9

Isaraéw buuj ky n'aa hahỹỹh

¹ Séd hã ỹ h'yy kata däk do hyb n'aa Kristo hã, né hup ỹ né hē hahỹ ỹ her'oot do hã. Dooch daap ỹ menä bä. Hëp ỹỹ gó P'op Hagä Do Sahee bawät do hyb n'aa, te hub né hē hahỹ ỹ her'oot doo, baad hëp ỹ metëeh hã ỹỹ: ² Tak'ëp né hē ỹ hyb n'aa tón, ỹ ahoop hëp ỹỹ gó ³⁻⁴ wakñ haa, Isaraéw buuj sa hyb n'aa. Tahaja bä paawä, ỹ gadoo paawä ỹ ky n'aa kawas'ee däk doo, ỹ gado paawä dawëë Kristo mahñnh ỹ bawäd hõm doo, wakñ haa, Isaraéw buuj sa hyb n'aa, ti raky n'aa kawanas'ee bong hyb n'aa paawä, Kristo karapee rabahado padëek hyb n'aa paawä. P'op Hagä Do asëew hõm do tii, ta taah rabahadoo hyb n'aa paawä. Sa hã né hē P'op Hagä Do metä wät ta bag tak'ëp gabarëeh doo, ta kabaj'aa doo. Sa wahë n'aa sii P'op Hagä Do kaner'ood wät paa nyy da tabad'oo sa hã. Sa hã paa taban'oo däk ta ky n'aa jaw'yyk doo. Sa hã P'op Hagä Do metëeh paa nyy da takarën ji hyb n'aa jaw'yyk ta hã. Sa hã né hē hajõng baad hadoo do P'op Hagä Do ky n'aa enooh paah. ⁵ Abaraãm, Isak, Jakóh né ti sa wahë makũh. Isaraéw buuj sa see né hē ti Kristo, ji da hadoo tabahado däk do hyb n'aa. P'op Hagä Doo, sahõnh hē sa bahñnh

hadoo doo, ji j'aa etsëë had'yyt do ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. Ỹÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

⁶Hÿÿ kä, Isaraéw buuj mahang hajök raganadoo do hyb n'aa Jesus, dooh takaja bä g'eeh sa hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, Jesus raganadoo do metëëh apäh? Dooh. Tii d' bë edoo manäh. P'op Hagä Do moo wät né hë sa hã taky däng doo. Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Dooh sahõnh hë Isaraéw buuj panaa, Isaraéw buuj heh'äät rado bä P'op Hagä Do hã, dooh sahõnh hë P'op Hagä Do karapee rado bä. ⁷Abaraãm panaa rabahado né paawä, dooh sahõnh hë Abaraãm panaa heh'äät do rado bä. Jããm hë ta wób tii, Abaraãm panaa heh'äät do P'op Hagä Do hã. Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng paa Abaraãm hã: “Isak hanaa da a panaa heh'äät.”* ⁸Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Dooh sahõnh hë Abaraãm hanaa P'op Hagä Do karapee rado bä. Jããm hë P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa henäk do P'op Hagä Do karapee heh'äät tii. ⁹Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh Abaraãm hã taky däng do paah: “Wät hahÿÿ hã, ta baab, p'aa hënh da õm ỹ bahehëen. Õm ỹ bahehëen bä p'aa hënh, t'aah nyy däk da a ỹm Sarah”,† näng mä P'op Hagä Do kyyh Abaraãm hã taky n'aa enooh doo.

¹⁰Ta ti hã had'yyt hë nado ji bahapäh nyy da P'op Hagä Do basëew hõm ta karapee. Sét hë Rebéka taah sa yb, Isak äã wahë n'aa makũüh. ¹¹⁻¹²Sét hë né paawä sa yb, ta taah kawareeh henäk do pooj jé, dooh nä baad hadoo do ramoo boo nä bä, dooh nä baad nadoo do ramoo boo nä bä na-ääj hë, P'op Hagä Do ky hadoo Rebéka hã: “Wah'ëëh hadoo doo, ta jawén nä karom da”,‡ näng mäh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do h'yyb däng do kaja däk hyb n'aa. P'op Hagä Do h'yyb däng do né hë ti tanaëënh doo. Dooh ramoo bok do hyb n'aa tado bä sa hã P'op Hagä Do h'yyb

* 9:7 Genesis 21.12 † 9:9 Genesis 18.10, 14 ‡ 9:11-12 Genesis 25.23

däng doo. ¹³ Tii da né hē P'op Hagä Do kyy kerih do bód see her'oot: “Jakóh ŷ kamahñ wät. Esauh dooh ŷ genaag bä.”§

¹⁴ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, “Dooch baad hadoo do P'op Hagä Do moo wäd ji hã”, näng g'eeh ji kyyh? Dooch. Taw'ãäts hē tii da dooh ji edo bä. ¹⁵ Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky hadoo Mosees hã: “ÿ ky ennym da jé ŷ h'yyb däng do hã. ÿ t'yyd mehññ da jé ŷ h'yyb däng do hã”,** näng mä ta kyyh. ¹⁶ Ti hyb n'aa, ji karēn do hyb n'aa nado ji tabasēm. Dooch tak'ēp ji hyb n'aa tam'aah do hyb n'aa tado bä na-ãäj hē. Jããm hē ji tat'yyd mehññ do hyb n'aa P'op Hagä Do ji tawén sēm. ¹⁷ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh Paraóh hã ta kyy kerih doo gó: “Öm ŷ asēew hōm, hejój ÿÿ ŷ metēeh hyb n'aa né hē a hã, hät ŷ ky n'aa etsēeh hyb n'aa na-ãäj hē badäk hahÿ haw'ãäts hē”, näng mä ta kyyh. ¹⁸ Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do t'yyd mehññ tah'yyb däng do hã, ranabuj keh'üüm tan'oo bä tah'yyb däng doo.

¹⁹ “Tii d' tado bä, h'ēed hyb n'aa er P'op Hagä Do ky n'aa tapaa nä? Dooch ji haja bä P'op Hagä Do h'yyb däng do wē ji h'yy kawareem bä”, näng apäh bē kyyh hã ÿÿ. ²⁰ Bē ŷ eanh ēnh: Jaa bē ajyy its, P'op Hagä Do bē ky gedag bä? “Hēd n'aa tii da ŷ mabewyd wät”, näng g'eeh apäh manajuu kyyh hewyt do hã?†† ²¹ Dooch. Takarēn doo da né hē hewyt do moo wät tsäng me. Takarēn bä, sét ta pan'aa me tabewyt hanäm do hood ta seeh, hanäm do hood nado ta seeh.

²² Ti hadoo P'op Hagä Do hajaa tamoo wäd bä ji hã takarēn doo da. P'op Hagä Do karēn bä tahajaa paawä tametēeh ta kawajãän do nesaa do sa wē, tahajaa paawä tametä bä ta hejój, sa hã tamoo wät do hã. Ti hadoo né hē tak'ēp h'yyb jawyg gó tagada, nayyw hē tanarejää hyb

§ 9:13 Marakijas 1.2-3 ** 9:15 Esodo 33.19 †† 9:20 Isajas 29.16, 45.9

n'aa sa wë takawajãän doo, ta jawén tarejãä doo. ²³ Tii da P'op Hagä Do bad'oo tak'ëp ta kamabaj'aa do tametëeh hyb n'aa jé tat'yud mehīn do sa hã, ta pooj jé tenäm doo, tak'ëp hetsooh do ta jawén ragadoo hyb n'aa. ²⁴ Ta ti sa wób né ëer, Judah buuj mahang, Judah buuj nadoo do mahang na-ãäj hë ta wë tasëew bong doo. ²⁵ Tii d' né paa P'op Hagä Do ky n'aa rod Osejas häd näng do berii wät paa P'op Hagä Do kyyh. Hahỹỹ d' paa ta kyyh:

“Karapé haa ỹ maneëenh da, karapé haa nadoo do paah. Ỹ kamanahän do paa ỹ maneëenh da ỹ kamahän doo”, †† näng ta kyyh.

²⁶ Hahỹỹ da na-ãäj hë P'op Hagä Do her'oot paah:

“Ti awät da ti noo gó kä,
karapé haa ỹ nanäng do paa ỹ naëej däk da karapé haa
däg.” §§

²⁷ Isaraéw buuj hã kä, hahỹỹ d' paa P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot:

“Hood tög hawób hado né paawä Isaraéw buuj,
jããm né da sa wób P'op Hagä Do ed'ëep.

²⁸ Tii d' tawén hadoo,
nayyw hë né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do gawats'iik da
sa häj n'aa buuj.

Jããm né da sa wób ked'ëep”, *** näng mä Isajas kyyh.

²⁹ Isajas her'oot do paa hadoo né kä. Hahỹỹ d' paa ta kyyh:

†† 9:25 Osejas 2.23 §§ 9:26 Osejas 1.10 *** 9:28 Isajas 10.22-23
hanaa Paw-Ro erii wät doo.

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
 Sahõnh hẽ Haj'ap Do taneréd bã paawä ër wób rabadëp
 hyb n'aa
 ër panaa nãng hyb n'aa,
 Sodoma, Gomoha hado dæg paawä ëër.
 Ër paawä gawatsig jëng.”†††

³⁰ Hahỹ d' tahanãng pé tii: Judah buuj nadoo doo, dooh né paawä resóts bã nyy da baad rabahado padëëk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad rawén hado dæg kãn hỹ kã ta matym gó, rah'yy ka'eeh do hyb n'aa. ³¹ Isaraéw buuj kã, tak'ëp rah'yyb padäg né paawä Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũ doo da rababok hyb n'aa, baad rabahado padëëk hyb n'aa paawä P'op Hagä Do matym gó, dooh baad rahado padäg bã ta matym gó. ³² Hëd n'aa ti rawén nahajaa? Rawén nahajaa, dooh rah'yy ka'eeh doo me resóts bã tii. Jããm hẽ ramoo bok do hã rakarën baad rabahado padëëk ta matym gó. Ti hyb n'aa, ta tii hã tak'ëp rah'yyb padëëk do hyb n'aa, dooh tagah'ood bã sa hã h'ëed hyb n'aa Kristo dajëp, Jesus rawén makyy. Ta see hã tak'ëp ji h'yyb däk do hyb n'aa pä hã ji tsyym poo heo, ji adëë hyng do hadoo tii. ³³ Tii d' né hẽ takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó:

“Bë hyb n'aa matakä.
 Sijõn bã††† ÿ daj'aat da pä, ta hã ratsyym poo heo hyb
 n'aa.
 Ta hã ratsyym poo heo da.
 Ti hadoo né hẽ, ta tii hã h'yy kasadä doo,

††† 9:29 Isajas 1.9 ††† 9:33 Jerusarënh panang ti Sijõn .
 Isaraéw buuj na-ããj hẽ kã ramaneëj kãn Sijõn .

dooh da tanu mebyy bä”, näng ta kyyh. §§§

10

¹ Wakān haa hedoo doo, bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Tak'ëp paawä ÿ karēn Isaraéw buuj rabadëp P'op Hagä Do wë. Tii d' né hë ÿ ky n'aa etsëē P'op Hagä Do hã sa hyb n'aa. ² ÿ hapäh né hë sa ky n'aa ÿ wén her'oot hahÿÿh: Tak'ëp né hë rakarēn paawä P'op Hagä Do rah'yyb en'yyym. Ti hadoo né hë, dooh rah'yy gah'ood bä P'op Hagä Do h'yyb däng do hã. ³ Dooh rah'yy gah'ood bä nyy da P'op Hagä Do bad'oo baad ji bahado däk hyb n'aa ta matym gó. Ratyw n'aa esoos nyy da rabad'oo, sa daaj hë baad rabahado padëék hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa, dooh rakarēn bä ragado bä P'op Hagä Do benyyw däk doo, baad ji bahado däk hyb n'aa ta matym gó. ⁴ Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do tado wäd bä ji tah'yyb mahũüm doo, Kristo an'oo bä. Ti hyb n'aa, sahõnh hë Kristo hã h'yy ka'eeh doo, baad rabahado padëék hÿÿ kä P'op Hagä Do matym gó.*

⁵ Hahÿÿ da Mosees erii wät do paa ta ky n'aa jaw'yyk do hã hana do baad ji bahado däk do ky n'aa: “Jé hahÿÿ hã kamejũũ do moo wät doo, edëb né paawä da ta hyb n'aa”, † näng ta kyyh. ⁶⁻⁷ Ta see hadoo Mosees kyyh seeh, ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad P'op Hagä Do matym gó ji bahado

§§§ 9:33 Isajas 8.14, 28.16 daheeh ta ti kerii däk. Jesus ky n'aa né ti pä ky n'aa gó teh'ũüm doo. Hajök Isaraéw buuj sa hã, dooh paawä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do dajëb bä b'aa kajatsëk do hã. Ky n'aa kawas'ee däk sa hã b'aa hã dajëp doo. Ti hyb n'aa Jesus rawén makyys, rawén ganadoo. Panyyg gó Isajas erii wät doo da, hajök Isaraéw buuj ratsyym poo heo do hadoo. * 10:4 Hahÿÿ da na-ããj hë tahajaa ji erii bä tii: “Kristo hã takaja däk Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hyb n'aa, sahõnh hë Kristo hã h'yy ka'eeh doo, baad rabahado padëék hÿÿ kä P'op Hagä Do matym gó.” † 10:5 Rewitikos 18.5

däk do ky n'aa. Hahỹỹ da ta kyyh: “Hahỹỹ da medoo manäh, ‘Jaa hasëek pé hỹ pong jé? Jaa hahyng pé t'öp dejëp do rababong bä?’ ” näng mäh. Hahỹỹ d' tahanäng pé Mosees kyyh: Dooh hyb n'aa pé Kristo bahyng ji an'oo bä.† Dooh hyb n'aa pé dejëp do mahang Kristo ganyyh ji an'oo bä.§ ⁸ Hahỹỹ da takerii däk: “Dawëë nado a mahãnh panyyg hanäm doo. A h'yyb gó tabawät, a kyyh hä tabawät”,** näng kerih doo.†† Ta ti né hë ti panyyg hanäm do ji ky daheeh do pan'aa, ãã maher'ood hõm doo. ⁹ Hahỹỹ da ãã panäk sahõnh hä: T'öp, a h'yyb gó naa ta wób ramaa napäh bä, “Jesus né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, manoo bä, dejëp do mahang ganä wät P'op Hagä Do an'oo bä baad a h'yyb gó maky dahé bä na-ãäj hë, tii bä õm da P'op Hagä Do ed'ëep nesaa do mahãnh, õm da ted'ëep ta wë. ¹⁰ Ji tawén ed'ëep, ji h'yyb gó né hë ji ky daheeh do hyb n'aa baad ji bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ji tawén ed'ëep na-ãäj hë, ji noo me ji her'oot do hyb n'aa, “Jesus né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.” ¹¹ Tii da né hë takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “Sahõnh hë né hë ta hä h'yy kasadä doo, dooh da ranu mebyy bä”,‡ näng P'op Hagä Do kyyh. ¹² Séd hä P'op Hagä Do gadoo ta hä h'yy kasadä doo, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ãäj hë. Sét né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hë sa wahë n'aa. Baad taky n'aa edëng sahõnh hë ta hä ky n'aa ets'ëë doo. ¹³ Tii d' tawén hadoo, hahỹỹ da P'op Hagä Do

† 10:6-7 Dooh hyb n'aa pé Kristo bahyng ji an'oo bä, Kristo ewäd hyng do hyb n'aa. § 10:6-7 Dooh hyb n'aa pé dejëp do mahang Kristo ganyyh ji an'oo bä, Kristo ganä wäd kãn do hyb n'aa. ** 10:8 Nahejooj baad ji bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, kerih do hä ji bahapäh. †† 10:8 Dew-Teronom 30.14 ‡‡ 10:11 Isajas 28.16 hä takerii däk tii. Dooh da ranu mebyy bä ta matym gó rabë bä, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó, tahanäng pé tii.

ky däng do hyb n'aa: “Sahõnh hẽ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ky n'aa ets'ëẽ doo, wẽ yÿ da sa h'yyb tym edëp y an'oo bã.”§§

¹⁴ Ti hado né paawä, nyy d' raky n'aa etsëẽ g'eeh, dooh ta hã rah'yy kae bã? Nyy da Jesus Kristo hã rah'yy ka'eeh da g'eeh, dooh raky n'aa napëẽ bã ta ky n'aa? Nyy da raky n'aa napäh da, tananyy bã ta ky n'aa sa hã maher'oot doo? ¹⁵ Nyy da rabaher'oot P'op Hagä Do panyyg hanäm do ta wób sa hã, P'op Hagä Do manejõ bã ramaher'oot hyb n'aa? Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do hã ta ti ky n'aa: “Taw'ääts hẽ, baad ub ta ti panyyg hanäm do panäg n'aa kajaa doo”,*** näng kerih do hã.

¹⁶ Taw'ääts hẽ né paawä tii, dooh sahõnh hẽ Isaraéw buuj ragado bã P'op Hagä Do panyyg hanäm doo. Tii da né hẽ Isajas her'oot do paah. Hahÿÿ d' mä ta kyyh P'op Hagä Do hã: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, dooh raky dahé bã ër her'oot doo”,††† näng mäh. ¹⁷ Ti hadoo né hẽ, ji h'yy ka'eeh doo, panyyg hanäm do ji maa newëẽ do hã tabana. Kristo kyyh né hẽ ti panyyg hanäm doo. ¹⁸ Hÿÿ kä, hajök Isaraéw buuj rah'yy kana'eeh do hyb n'aa y eanh hahÿÿh: Dooh g'eeh rapanyyg enä hõm Kristo ky n'aa hã? Rapanyyg enä hõm né hẽ. Hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot do hã rapanyyg enä hõm né hẽ ji bahapäh:

“Badäk hahÿÿ bã haw'ääts hẽ sa kyyh këh y n'aa bawäd däk.

Dawëẽ sa kyyh kaja däk këh y n'aa hã.”‡‡‡

¹⁹ Hÿÿ kä, rapanyyg enä hõm né paawä, dooh apäh Isaraéw buuj rah'yy genä bã Kristo ky n'aa hã, rawén ganadoo? Dooh. Dooh tii d' tado bã. Pooj jé dó hahÿÿ

§§ 10:13 Jowéw 2.32 *** 10:15 Isajas 52.7 ††† 10:16 Isajas 53.1

‡‡‡ 10:18 Saaw-Mo 19.4

da paa Mosees baher'oot P'op Hagä Do kyyh Isaraéw buuj sa hã:

“Ta wób buuj hã da,
p'ooj ub karapé haa nadoo do hã,
bë da h'yy kajew'ëes ÿ an'oo bä.
ÿ anoo da bë kawajãän ta wób buuj wë
bë hã h'yy gatemah doo”,§§§ näng mäh.

²⁰ Ta jawén, baad ub Isajas baher'oot paa P'op Hagä Do kyyh Isaraéw buuj nadoo do ky n'aa hã. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

“Hã ÿ hyb n'aa napeet do paa ÿ d' rawyyd kãn sa h'yyb me.
ÿ kametä däk hã ÿ hyb n'aa napeet do paa hã”,* näng mäh.

²¹ Isaraéw buuj ky n'aa hã kä hahÿÿ da Isajas erii wät P'op Hagä Do kyyh:

“Moh ÿÿ ÿ an'oo had'yyt paa nabuj keh'ũüm do sa wë,
hã ÿ h'yy kawereem do sa wë, ÿ masa do hyb n'aa paawä.”†

11

Isaraéw buuj ta jawén P'op Hagä Do t'yyd mehĩn do ky n'aa hahÿÿh

¹ Hahÿÿ da ÿ eanh hÿÿ kä: P'op Hagä Do mak'yyts kãn g'eeh ta karapee, Isaraéw buuj? Dooh. Dooh P'op Hagä Do mak'yyts bä. Bë hegãã ÿÿh. ÿ na-ããj hë Isaraéw buuj, Abaraãm makũ panaa seeh, Bën-Jamih 12 hedoo do Isaraéw taah see panaa ÿÿh. ² Dooh P'op Hagä Do

§§§ 10:19 Dew-Teronom 32.21 * 10:20 Isajas 65.1 † 10:21 Isajas 65.2. Isaraéw buuj rapanyyg enä né paawä, rah'yy genä né paawä, ranabuj keh'ũüm do hyb n'aa rawén ganadoo Kristo ky n'aa hanãm doo.

mak'yyts bä ta karapee p'ooj ub tasëew hõm doo. Bë hapäh né hë P'op Hagä Do kyy kerih doo gó P'op Hagä Do hä Eriij her'oot do paah. Hahỹỹ da Eriij makū kyyh P'op Hagä Do hä, Isaraéw buuj taky n'aa tapaa bä: ³ “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, radejëëb kãn sahõnh hë a ky n'aa rod hedoo doo. Rarejã bëëh a wë ji ma ejuu do tyng. Sét né hë ỹ mad'aak a ky n'aa rod sa see paah. Ỹ na-ããj hë hỹỹ kã rakarën radaj'ëëp”, * nãng mã Eriij kyyh. ⁴ Ti m' hahỹỹ da P'op Hagä Do ky gadoo Eriij: “Ỹ asëew däk tsyt hë wë ỹỹ 7 miw ajyy. Ta ti dooh sa taron nuu me rehyy bë bä ta wób sa kabarii Baaw häd nãng do wë”, † nãng mã P'op Hagä Doo. ⁵ Ti hadoo né hë da hë. P'op Hagä Do asëew hõm Isaraéw buuj sa wób, sa wë taky enyym do hyb n'aa. ⁶ Hỹỹ kã, sa wë taky enyym do hyb n'aa tado bä P'op Hagä Do wén sëew hõm tii, dooh sa daaj hë baad hadoo do ramoo bok do hyb n'aa tado bä. Ji moo wät do hyb n'aa tado bä paawä, tii bä dooh ji wë taky enyym do hyb n'aa had'yyt hë tado wäd bä.

⁷ Hahỹỹ da tabawät, da hë, Isaraéw buuj mahang: Dooh Isaraéw buuj rawyyd bä ti resoos doo. ‡ Jããm hë sa wób, P'op Hagä Do asëew hõm do rawyyd kãn tii. Ta wób dooh rah'yy gah'ood bä. Abaa padëëk sa h'yyb P'op Hagä Do an'oo bä. ⁸ Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyyh do hä takerii däk sa ky n'aa:

“Dooh rah'yy gah'ood bä P'op Hagä Do an'oo bä.

Matym enä né paawä, dooh sa h'yyb gó rahapëë bä.

Nabuuj enä né paawä, dooh ramaa napëë bä.” §

* 11:3 1 Reis 19.10, 14 † 11:4 1 Reis 19.18 ‡ 11:7 Isaraéw buuj ratyw n'aa esoos, baad rabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. § 11:8 Dew-Teronom 29.4, Isajas 29.10

⁹ Dawi na-ãāj hē her'oot paa Isaraéw buuj h'yy ganahoot do sa ky n'aa. Hahỹỹ da ta kyyh sa ky n'aa hã, P'op Hagä Do hã taky n'aa etsēē bā:

“Man'oo sa tä, sa waa tak'ëp hanaak do na-ãāj hē, h'yy kanap'eed gó rababok tan'oo bā, raganadaa bā baad nadoo do rabahoop hyb n'aa, nesaa do ramoo bok do sām ragadoo hyb n'aa kã.

¹⁰ Man'oo sa matym gabah'ũūd dāk, ranahapäh hyb n'aa. Man'oo ta wób karom rabahadoo hyb n'aa.”**

¹¹ Isaraéw buuj rah'yy kana'eeh do hyb n'aa, dawëë P'op Hagä Do mahãnh rababoo däg had'yyt hē g'eeh hỹ jawén? Dooh. Dooh da raboo däg had'yyt hē dawëë P'op Hagä Do mahãnh. Jesus ky n'aa raganadoo do hyb n'aa, resõõts hõm do hyb n'aa, ta wób, Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagä Do edëëb kãn hỹỹ kã ta wë, sa wë Isaraéw buuj rah'yy kajew'ëës hyb n'aa.†† ¹² Isaraéw buuj resõõts hõm do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa edëë kãn hỹỹ kã badäk hahỹỹ bā habong do Isaraéw buuj nadoo doo. Isaraéw buuj raganadoo do hyb n'aa P'op Hagä Do sa hã tanoo do paawä, baad P'op Hagä Do ky n'aa edëë kãn hỹỹ kã Isaraéw buuj nadoo doo. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, bë hyb n'aa newë nyy da tak'ëp ti bahãnh baad ub tabahadoo sahõnh hē ër hã, p'aa hënh P'op Hagä Do wë Isaraéw buuj rah'yy kawereem bā kã, Jesus hã rah'yy kae padëëk bā kã.

¹³ Bëëh, Isaraéw buuj nadoo do hã ỹ maher'oot hỹỹ kã. Ỹ Kristo asëëw hõm, ỹ tamejũũ, Isaraéw buuj nadoo do mahang ta ky n'aa ỹ ma metëëk hyb n'aa. Ti hyb n'aa tak'ëp ỹ kamahãnh ta ti hã ỹ tamejũũ doo, tak'ëp ỹ wén

** 11:10 Saaw-Mo 69.22-23 †† 11:11 Rah'yy kajew'ëës bā da rat'yyd kamehĩn, tii bā da Jesus ragadoo.

hyb n'aa tam'aah. ¹⁴ Tii d' ŷ wén d'oo, ŷ karēn ŷ an'oo bä paawä wakän ŷ wób, Isaraéw buuj, bë wë rah'yy kajew'ëës. Bë wë rah'yy kajewëets bä, rat'yyd kamehĩn, Jesus hã rah'yy ka'eeh ŷ karēn paawä, sa wób rabadëp hyb n'aa. ¹⁵ Da hë hajök Isaraéw buuj P'op Hagä Do etyn hõm ta mahãnh, Jesus raganadoo do hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ti nuuj jé, hajök Isaraéw buuj nadoo do wób, ta majĩ hedoo do paah, tii kä ratyw n'aa nyy däk P'op Hagä Do najiis rabahadoo hyb n'aa kä. Ta jawén, Isaraéw buuj rat'yyd kamehĩn bä kä, Kristo hã rah'yy kae bä kä, p'aa hënh da P'op Hagä Do gadoo ti ta wë. Tak'ëp tabahetsooh da ti noo gó kä. Dejëp do paa genä bong do hadoo da tii! ¹⁶ Panyyg ky n'aa gó bë ŷ maher'oot Isaraéw buuj ky n'aa: Tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däg bä pãw pan'aa uuh ta hã kan'oo däk doo, tii bä tsyt hë na-ãäj hë ta wë kasëew däk sahõnh hë mad'aak doo. Tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk do tado bä joom patuuh, tii bä tsyt hë ta wë kasëew däk na-ãäj hë joom moo sahõnh hë.††

¹⁷ Joom oriib häd näng do hadoo P'op Hagä Do karapee, Isaraéw buuj. P'op Hagä Do gekyd hõm joom moo wób. Tii bä bëë kä, Isaraéw buuj nadoo doo, oriib häd näng do daap hawäng do moo hadoo do tets'aa däk joom tëeg heh'äät hã, joom moo heh'äät do mahang. Ta tæg, joom kóm hana

†† ^{11:16} Hahỹ d' tahanäng pé tii: Tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk paa Abaraãm, Isak, Jakóh, Isaraéw buuj sa wahë n'aa. Ti hyb n'aa sa panaa na-ãäj hë kasëew bong tsyt hë ta wë. Hahỹ na-ãäj hë: Tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew padëek jããm hë pooj jé Kristo hã h'yy ka'eeh doo. Isaraéw buuj né tii. Ti hyb n'aa, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew padëek sahõnh hë pooj jé h'yy ka'eeh do sa wakãän.

doo, tabës hÿÿ kä bë hä na-ããj kä. ¹⁸ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, bë mak'yyts manä joom moo hedoo do P'op Hagä Do gekyd hõm doo, Isaraéw buuj. Bë h'yy kasabé manäh. Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Doo bë tado bä joom patuuh hej'oonh doo. Joom patuuh ti bë hä hej'oonh doo.

¹⁹ Hahÿÿ da apäh h'yy kasab'ee doo gó bë see ky hadoo hä ÿÿ: “P'op Hagä Do gakyd hõm joom moo wób, Isaraéw buuj, ÿÿh, Isaraéw buuj nadoo doo, joom hä tabats'aa däk hyb n'aa, ÿ tagadoo hyb n'aa”, näng apäh bë see kyyh.

²⁰ Te hub né paawä tii, P'op Hagä Do wén gekyd hõm tii, rah'yy kana'eeh do hyb n'aa. Õm P'op Hagä Do wén gadoo Kristo hä mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ääts hë mahyb n'aa eãm, a hä hë h'yy kasabé manäh. ²¹ P'op Hagä Do t'yyd manehiïn bä joom mooh, Isaraéw buuj h'yy kana'eeh doo, õm na-ããj hë dooh da tat'yyd mehiiïn bä P'op Hagä Do mahyb n'aa eréd hõm bä. ²² Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Ky ennyw né paawä P'op Hagä Do ji wë, dooh tahaja bä ji manesuj bä. P'op Hagä Do ky n'aa ety wät Isaraéw buuj Kristo ganadoo doo. Ky ennym bë hä Isaraéw buuj nadoo doo. Taky ennyw had'yyt hë bë hä, bë manabaan bä hahÿÿh: Jääm hë taky ennym do hyb n'aa bë tawén gadoo. Ta ti bë mabaan bä, bë hä hë bë du do bä bë h'yy ka'eeh, bë na-ããj hë P'op Hagä Do etyn hõm da, joom moo ji gakyd hõm do hadoo. ²³ Isaraéw buuj h'yy kana'eeh do paa rah'yy kawereem bä, p'aa hënh rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä, tii bä P'op Hagä Do gadoo p'aa hënh tii, joom moo joom tääg hä ji ets'aa däk doo da. P'op Hagä Do hajaa tii d' tadoo bä sa hä. ²⁴ Bëeh, daap hawäng do b'aa oriib

§§ 11:17 Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: P'op Hagä Do asog hõm Isaraéw buuj wób. Isaraéw buuj nadoo do tagadoo sa jawén buuj. Hÿÿ kä ti ragado däk na-ããj hë sa sii Abaraãm hä, Abaraãm panaa hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah.

moo hedoo doo, P'op Hagä Do gakyd bëëh, tii bä bë tets'aa däk joom oriib häd näng do heh'äät do tëëg hä, joom moo nahado né paawä bë p'ooj ub. Ta tii da P'op Hagä Do haja bä tamoo wäd bä, ta bahãnh tahajaa Isaraéw buuj, joom oriib heh'äät do moo hedoo doo, p'aa hënh tets'aa bä ta tëëg hä.***

Ta jawén Isaraéw buuj P'op Hagä Do ed'ëep do ky n'aa hahÿÿh

²⁵ Wakän haa hedoo doo, ÿ karën bë bahapäh hahÿ pooj jé ji nahapäh nä doo, bë hä hë bë h'yy kasabé mahãnh: Hajök Isaraéw buuj wób nabuj keh'üüm dó, dooh Jesus hä rah'yy gah'ood nä bä, sahõnh hë ta ti Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do pan'aa ta hä rah'yy kae padäg bä kä. ²⁶ Ta ti kajaa bä kä, P'op Hagä Do ed'ëep da ta wë sahõnh hë Isaraéw buuj. Tii da né hë P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot:

“Panang Sijõn††† häd näng doo bä naa kajaa da ji h'yyb tym dëëb.

Tado hõm da P'op Hagä Do ganen'aak do Isaraéw panaa ramoo bok doo.

²⁷ Hahÿ ti sa hä ÿ ky n'aa enooh doo, sa hä ÿ bad'oo doo, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do ÿ ado hõm bä kä”, ‡‡‡ näng P'op Hagä Doo.

²⁸ Jesus Kristo ky n'aa hanäm do raganadoo do hyb n'aa, P'op Hagä Do majiï dó ti Isaraéw buuj, bëëh, Isaraéw buuj nadoo doo, tyw n'aa enäh hyb n'aa, Kristo hä bë h'yy

*** ^{11:24} P'aa hënh P'op Hagä Do hajaa tagadoo ta wë Isaraéw buuj Jesus hä rah'yy kae bä kä, tahanäng pé tii.

††† ^{11:26} Jerusarënh häd see ti Sijõn . Isaraéw buuj ti na-ãäj hë ramaneëënh Sijõn . ‡‡‡ ^{11:27} Isajas 59.20-21, 27.9, Jeremij 31.33-34.

ka'eeh hyb n'aa. Ti hadoo né hē, P'op Hagä Do asëew hōm do hyb n'aa sa wahë makūūh, P'op Hagä Do kamahññ had'yyt hē Isaraéw buuj, sa wahë makūū hā taky n'aa enooh do hyb n'aa. ²⁹ Tii d' tawén hadoo, dooh P'op Hagä Do ado hōm bä sa hā tanoo do paah. Dooh na-ãäj hē tah'yy kahÿÿd bä tasëew hōm do sa hā. ³⁰ Isaraéw buuj raky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do t'yyd mehññ bēeh, p'ooj ub ta hā ky nadah'eeh doo. ³¹ Hÿÿ kä, Isaraéw buuj na-ãäj hē raky nadaheeh do wób rabahado padëek do hyb n'aa kä, P'op Hagä Do t'yyd mehññ da sa hā, bē P'op Hagä Do t'yyd mehññ doo da. ³² Sahōnh hē badäk hahÿÿ bä habong do nabuj keh'ūūm, P'op Hagä Do metä kän. Dooh sa daaj hē rahaja bä rakedëeb bä, ti hyb n'aa P'op Hagä Do t'yyd mehññ sahōnh hē.

P'op Hagä Do Paw-Ro j'aa etsë do ky n'aa hahÿÿh

³³ Tak'ëp né hē P'op Hagä Do ky enyym!
Tak'ëp baad ub sahōnh hē tamoo wät doo.
Sahōnh hē P'op Hagä Do hapäh.

Dooh ji haja bä ji h'yy ganyy bä nyy da
P'op Hagä Do h'yyb däng tamoo wät doo.
Dooh ji haja bä ji h'yy gah'ood bä h'ëed hyb n'aa
P'op Hagä Do bad'oo tamoo wät doo.

³⁴ “Dooh hapäh pé Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb.

Dooh maher'oot pé ta hā nyy da tabad'oo.”§§§

³⁵ “Dooh hanoo pé P'op Hagä Do hā, tamab'aanh péh!”*

³⁶ Tii d' tawén hadoo, sahōnh hē ta hanaa had'yyt hē.

Ti né hē sahōnh hē mo haj'aa näng doo.

Ta no n'aa had'yyt hē.

Taw'ääts hē ta hā ji j'aa etsëe had'yyt hē. ÿÿ. Tii d' né hē.

Taw'ääts hē.

§§§ 11:34 Isajas 40.13 * 11:35 Jóh 41.11

12

Tsyt hē P'op Hagä Do wē ji awät do ky n'aa hahÿyh

¹ Ti hyb n'aa kä wakän haa, P'op Hagä Do er tat'yyd mehïin do hyb n'aa, tak'ëp ÿ betsēē bē kan'oo däk hyb n'aa P'op Hagä Do hã, ta wē bē baboo had'yyt hē hyb n'aa. Taw'ääts hē tsyt hē, nesaa do mahänh, tagen'aak doo da bē babok. Tii da né hē P'op Hagä Do ji hyb n'aa jewyyg heh'äät doo. Tii da né hē ta Sahee karën P'op Hagä Do ji hyb n'aa jaw'yyk. ² Bē aboo manä badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do rababok doo da. Bē an'oo bē P'op Hagä Do h'yyb h'ÿÿt, papuu, P'op Hagä Do karën do bē hyb n'aa newēē hyb n'aa. Tii bã bē hapäh da P'op Hagä Do karën doo. Taw'ääts hē, baad had'op, P'op Hagä Do tsebé hanoo do ti P'op Hagä Do karën doo. ³ Taky ennyym doo gó ÿ P'op Hagä Do asēēw hōm do hyb n'aa ta mejūū do ÿ bahadoo hyb n'aa, hahÿÿ da ÿ etsēē bē hã: Bē kawehēē manä bē hã hē. P'op Hagä Do anoo do pénh bē h'yy ka'eeh doo, bē hyb n'aa newēē. ⁴ Hahÿ hyb n'aa ta ti ÿ etsēē bē hã: Sét hē né paawä ji, hajōng ji hã hanäng doo, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo doo, ji matym hedoo doo. Ta see ti ji mooh moo wät doo. Ta see ti ji tsyym bad'oo doo. Ta see pan'aa ji matym, ta see pan'aa ji nabuu. ⁵ Ti hadoo er hã: Hajök né paawä ēēr, sét hē Kristo hub hadoo ēēr, sét hē Kristo karapee ēēr, ta hã er h'yy kata däk do hyb n'aa. Hajök né paawä ēēr, séd hã er kata däk er da hadoo do hã, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo do séd hã ji hã takata däk doo da. Ti hyb n'aa, bē kawehēē manä bē hã hē ÿ wén näng. ⁶ Ta ky ennyw gó P'op Hagä Do an'oo däk er hã ta Sahee hejój gó ji hajaa doo. Er hã tetyn hōm ta Sahee ky gabuu gó er hajaa doo. Ti hyb n'aa kä, er see hã P'op Hagä Do an'oo däg bã P'op Hagä Do metēēh do ta wób hã tamaher'oot hyb n'aa, taw'ääts hē ta h'yy ka'eeh

do pénh tamaher'oot tii. ⁷ Ji hã tan'oo däg bä ta wób ji masa doo, tii bä taw'ãäts hẽ ji masa né hẽ. Ji hã tan'oo däg bä ta wób ji ma metëek hyb n'aa, taw'ãäts hẽ ji ma metëek né hẽ. ⁸ Ji hã tan'oo däg bä ta wób ji h'y yb en'yym hyb n'aa, tii bä taw'ãäts hẽ ji h'y yb en'yym né hẽ ta wób. Ji hã tan'oo däg bä bedoh do sa hã ji masa hyb n'aa, taw'ãäts hẽ baad né hẽ ji masa. Ji hã tan'oo däg bä ta wób sa wahë n'aa ji bahadoo hyb n'aa, taw'ãäts hẽ h'y yb hedoo doo me ji bag'ãäs. Ji hã tan'oo däg bä ta wób ji t'y yd mehĩn hyb n'aa, taw'ãäts hẽ tsebee gó tii d' ji bad'oo.

⁹ Taw'ãäts hẽ bë h'y yb gó naa bë kamahãn bë da hadoo doo. Bë kamahãn manã nesaa doo. Taw'ãäts hẽ baad hadoo do bë kamahãn had'y yt hẽ. ¹⁰ Taw'ãäts hẽ ji wakãän baad ji kamahãn doo da bë kamahãn bë da hadoo doo. Bë wehëë bë da hadoo doo, bë hã hẽ bë kaweh'ëeh do bahãnh.

¹¹ Taw'ãäts hẽ tak'ëp bë hyb n'aa tam'aah P'op Hagã Do wë bë moo bok do hã. Bë h'y yb nahũũj manäh, bë moo nahũũj manäh. Taw'ãäts hẽ bë h'y yb gó naa, h'y yb hedoo doo me bë moo boo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë.

¹² Baad hadoo do bë gadoo da ta jawén bë bahapäh do hyb n'aa, taw'ãäts hẽ h'y yb tsebee gó bë aboo had'y yt hẽ. Taw'ãäts hẽ h'y yb jawyg gó bë gadoo baad nadoo do bë ahob bä. Bë eréd manã bë ky n'aa etsëë doo.

¹³ Bë masaa bë wë hanäng doo me P'op Hagã Do kara-pee, tsyt hẽ ta wë kasëew bong doo, bedoh doo. Taw'ãäts hẽ baad bë gadoo bë tób yt nu kejäk doo.

¹⁴ Bë ky n'aa edëë bë hã rejãã doo. Taw'ãäts hẽ bë ky n'aa edëë tii. Bë ky n'aa was'ee manäh.

¹⁵ Taw'ãäts hẽ bë tsebee tsebé do sa sii. Bë aód ha'oot do sa sii.

¹⁶ Taw'ãäts hẽ baad bë babok ta wób sa wë, séd bë h'y yb hedoo hyb n'aa. Sa bahãnh bë nu gadäk bë edoo manäh.

Taw'ãäts hē ta wób sa yd jé had'os do sa da bë h'yyb hedoo.
Bë hajaa ta wób mahãnh bë edoo manäh.

¹⁷ Baad nadoo do bë hã ramoo boo bä, bë mabaaj manä baad nadoo doo me. Taw'ãäts hē bë hyb n'aa newë nyy da baad hadoo do bë moo bok ta wób sa matym gó.

¹⁸ Taw'ãäts hē sahõnh hē bë hajaa doo me bë tyw n'aa esoos nyy da bë bad'oo, hanäm gó bë babok hyb n'aa sahõnh hē sa wë. ¹⁹ Wakãh haa hedoo do y kamahãh doo, bë mabaaj manä baad nadoo do bë hã ramoo bok bä. P'op Hagä Do ti hanoo ta ti hedoo do sãm. Tii da né hē kerih doo gó P'op Hagä Do kyyh:

“Ỹ né hē ti ta sãm habaanh doo.

Ỹ né hē ti baad nadoo do ta sãm hanoo doo”,* näng mä
P'op Hagä Doo.

²⁰ P'op Hagä Do kyyh her'oot doo da né bë bad'oo. Hahỹh da ta kyyh:

“A majĩ asa bä,
man'oo ta hã ta waa.
Tahoo kaaj bä,
man'oo ta naëng.
Nu mebyng da tii bä,
baad nadoo tamoo wät do paa hyb n'aa.”†

²¹ Bë an'oo manä nesaa do j'aa ketsë bë hã. Taw'ãäts hē bë j'aa ketsë nesaa do hã baad hadoo doo me.

13

Hyb n'aa jewyk do sa hã ji ky daheeh do ky n'aa hahỹh

* 12:19 Dew-Teronom 32.35 † 12:20 Proweh-Bijos 25.21-22

¹Taw'ääts hē bë sahõnh hē bë ky daheeh hyb n'aa jewyk do ji rabag'ääs doo. Ta ti ý wén mejũũ, dooh P'op Hagä Do ky gabuuj nadoo pé ji wahë n'aa. P'op Hagä Do né hē ti hanoo ji wahë n'aa rabahadoo hyb n'aa. ²Ti hyb n'aa sa wahë n'aa wë h'y'y kawareem doo, P'op Hagä Do hanoo do wë né hē tah'y'y kawareem. Tii d' hedoo do sa daaj hē raky n'aa katakyyk baad nadoo doo me. ³Baad moo bok doo, dooh hyb n'aa rajeÿÿm pé hyb n'aa jewyk do hedoo doo. Baad nadoo do moo bok do ti ti he'yÿm sa hã. Baad ub, neÿÿm doo gó ji karën bã ji awäd bã ji wahë n'aa wë, taw'ääts hē baad hadoo do ji moo wät, tii bã ji wahë n'aa tsebé da ji wë. Ji moo wät do hã da raj'aa etsë tii bã. ⁴P'op Hagä Do karom hadoo ji wahë n'aa hedoo doo, baad hadoo do ramoo bok hyb n'aa ji hã. Hÿÿ kä, baad nadoo do ji moo wäd bã, taw'ääts hē ji eÿÿm sa hã, rahajaa do hyb n'aa ji rarejäã. P'op Hagä Do karom, nesaa do moo bok do rejää do hadoo tii. ⁵Ti hyb n'aa, taw'ääts hē ji ky daheeh né hē ji wahë n'aa. Ji ranarejäã hyb n'aa had'y'yt hē nado ji ky daheeh. Ji wén ky daheeh na-ääj hē, ji h'y'yb ji hã taky n'aa tapa mahãnh. ⁶Ti hyb n'aa, ji gadoo do uuh ji an'oo had'y'yt hē ji häj n'aa bag'ääs do sa hã. Sa hã ji wén noo ta tii, P'op Hagä Do karom hadoo rabahadoo do hyb n'aa, raty kanewad had'y'yt hē do hyb n'aa rabag'ääs do hã. ⁷Taw'ääts hē bë an'oo né hē dajëër ji häj n'aa bag'ääs do ramejũũ doo. Taw'ääts hē na-ääj hē baad ji weh'ëeh hyb n'aa jewyk do ji hã bag'ääs doo.

⁸Bë kũüt enä manäh. Tabad'op hē bë kũüt enäh. Jääm hē ji da hadoo do ji kamahãnh do ti bë kũüt hado had'y'yt hē sa wë. Ta ti ý wén her'oot, ta da hadoo do kamahãnh doo, taky dahé däk do hyb n'aa sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'y'yk doo. ⁹Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky n'aa jaw'y'yk doo: “Aã manä ta see yÿm sii. Madajëeb manä a da hadoo doo.

Etsëeg manäh. H'y'yyb däg manä a da hadoo do h'ëed hä.”*
 Ta ti ta ky n'aa jaw'y'yyk doo, ta ky n'aa jaw'y'yyk do wób na-ãäj hë, hahÿ sét hadoo do tamejüü do hä takaja däk: “Makamahãn a da hadoo doo, a hä makamahãn doo da.”†
¹⁰ Jé kamahãn doo, dooh baad nadoo do tamoo wäd bä ta da hadoo do hä. Ti hyb n'aa, jé kamahãn do ky dahé däg kãn P'op Hagä Do ky n'aa jaw'y'yyk doo. ¹¹ Taw'ãäts hë bë ÿ maher'ood wät doo da bë babok, da hë ër babok bä Kristo matëeh do ji gadaa had'y'yyt hë bë hapäh do hyb n'aa. Bë h'y'yy kanap'eed manä ha'yÿh do rah'y'yy kanapeet doo da. Taw'ãäts hë bë h'y'yyb hedoo, ji h'y'yyb näm do hadoo. Èr du doo noo gó Jesus hä ër h'y'yy ka'eeh doo, häd badawëet nä ta wë ji Kristo ed'ëep doo. Hÿÿ kä häd edaa däk. Ti hyb n'aa taw'ãäts hë bë h'y'yyb hedo bë ÿ maher'ood wät doo da bë babok hyb n'aa. ¹² Panyyg ky n'aa gó bë ÿ maher'oot tii: Edaa däk atsëm bahãnh doo, edaa däk tabawak, ti hyb n'aa, taw'ãäts hë ër erét badagyp hadoo do ji moo wät do paah.‡ Taw'ãäts hë baad hadoo doo gó ër babok, ta bag gó ër babok do hyb n'aa. Ji kuman hadoo ti baad hadoo doo, ta me nesaa do hä ji j'aa ketsë doo. ¹³ Taw'ãäts hë baad ër babok, adëb bä, ta bag gó, ji awät do hadoo. Taw'ãäts hë dooh ji aoom bä jarakë hedoo do hä. Taw'ãäts hë dooh ta bahãnh ji awëë bä na-ãäj hë. Taw'ãäts hë dooh ër aã bä ji ÿÿm ji patug nadoo do sii. Taw'ãäts hë dooh ër moo boo nu meby n'aa nãng doo. Taw'ãäts hë dooh ër aboo bä séd ji h'y'yyb nahedoo doo gó ji da hadoo do hä, dooh ta wób hä ër h'y'yy kajewëets na-ãäj hë. ¹⁴ Bë an'oo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus Kristo, bë h'y'yyb gó tabawäd had'y'yyt hë, bë tah'y'yyb mahüüm, Kristo bawät doo da bë babok hyb n'aa kä. Bë an'oo manä nesaa do ji h'y'yyb säg karën do bë

* 13:9 Esodo 20.13-15, 17, Dew-Teronom 5.17-19, 21 † 13:9 Rewitikos 19.18 ‡ 13:12 Badagyp hadoo doo, sahõnh hë nesaa pé tii.

h'yyb gó tawäd bä, nesaa do bë moo boo mahãnh.

14

Nyy da ji bawät ji da hadoo do wë ky n'aa hahÿÿh

¹ Taw'ääts hë bë gadoo ji hä P'op Hagä Do karën do hä baad h'yy ganehot nä doo. Bë ky kedag manä sa sii sa hä baad hadoo do p'ää. ² Ta wób sa hä tahajaa sahõnh hë ji awëë bä. Tii d' nado ta wób sa hä. Baad h'yy ganehot nä do sa hä, dooh ji awëë bä ta dab. ³ Sahõnh hë haw'aa doo, sahõnh hë hawëh doo, taw'ääts hë dooh ramak'yyts bä ta dab nawëh doo. Ti hadoo ënh ta dab naw'ëeh doo, taw'ääts hë dooh raky n'aa ety bä baad nadoo do hä ta dab haw'ëeh doo, P'op Hagä Do gado däk do hyb n'aa sahõnh hë haw'aa doo, sahõnh hë hewëh doo. ⁴ Karom ky n'aa gó bë ÿ maher'oot ta tii: Dooh taw'ääts hë tado bä ta see karom ji nabuuj gedo bä, baad tamoo nawäd bä ji edoo bä. P'op Hagä Doo, ta kariw n'aa ti taker'oot da baad tawäd bä, baad tanawäd bä. Baad däg da tabahadoo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hajaa do hyb n'aa baad had'yyt hë tabahado däk tan'oo bä.

⁵ Ta wób rahyb n'aa jew'yyk ta ãh see ta ãh wób mahãnh. Ta wób sa hä, séd uuh had'yyt hë ji ãh. Ti hyb n'aa, taw'ääts hë baad bë bahapäh bë h'yyb gó h'ëed hyb n'aa bë bad'oo bë bahed'oo doo. ⁶ Ta ã see hyb n'aa jaw'yyk doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ëeh do hyb n'aa tii d' tabad'oo. Sahõnh hë hawëh doo, sahõnh hë hawa doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ëeh do hyb n'aa tii d' tabad'oo na-ãäj hë, ta waa, ta tä hyb n'aa P'op Hagä Do hä taj'aa etsë do hyb n'aa. Ta dab nawëh doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ëeh do hyb n'aa tii d' tabad'oo na-ãäj hë. P'op Hagä Do hä na-ãäj hë taj'aa etsë tii. ⁷ Dooh ër daaj hë ër ta danäh ër do bä ër aboo bä, ër dajëb bä na-ãäj hë. Dooh ji daaj hë ji h'yyb en'yym hyb

n'aa ji awäd bä, ji dajëb bä. ⁸ Badäk hahÿÿ bä ër abok doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ër h'yyb en'yym hyb n'aa tii, ër dajëb na-ããj né hë. Ti hyb n'aa kä, badäk hahÿÿ bä ër abok bä, ër dajëb bä na-ããj hë, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ma had'yyt hë ëër. ⁹ Ti hyb n'aa né hë Kristo wén dajëp, tawén ganä wät, sahõnh hë sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa, dejëp do sa wahë n'aa, edëp do sa wahë n'aa na-ããj hë.

¹⁰ Ti hyb n'aa, h'ëed hyb n'aa bë ky n'aa etyy bë wakãän hadoo do ta dab tabawëh do hyb n'aa? Bëë kä, baad h'yy ka'eeh doo, h'ëed hyb n'aa bë makyys bë wakãän hadoo do ta dab tanawëh do hyb n'aa? Ër sahõnh hë, ër da kametä däk P'op Hagä Do matym gó ër taky n'aa etyy hyb n'aa, ër hã tabaher'oot hyb n'aa tagado bä, taganado bä ër moo bok do paah. ¹¹ Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó:

“Baad ÿ ky däng, dooh ÿ ky kahÿÿd bä”, näng mä Tak'ëp
Hyb N'aa Jawyk Doo,
“sahõnh hë rabehyy b'ëëh da sa taron nu paa me pój ÿÿ
jé.

Sahõnh hë raj'aa etsë da P'op Hagä Doo”, näng mä P'op
Hagä Do kyyh.*

¹² Ti hyb n'aa kä, ër sahõnh hë, sét ken'yyp da P'op Hagä Do hã ër da kaner'oot ër babok do paa hã.

¹³ Ti hyb n'aa taw'ããts hë ër erét ër da hadoo do ër ky n'aa etyy doo. Taw'ããts hë baad bë hyb n'aa matakä, tabad'op hë bë moo boo mahãnh, tabad'op hë bë her'ood mahãnh baad nadoo do hã h'yyb tatuk do bë seeh. ¹⁴ Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ÿ h'yy kata däk do hyb n'aa, baad ub hëp ÿÿ gó ÿ bahapäh hahÿÿh: Ji awa do mahang,

* 14:11 Isajas 45.23

ji awëh do mahang, dooh ti hanäng pé baad nado wäd ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó hanoo doo. Baad ub ti sahõnh hë. Ti hadoo né hë, jé hahỹỹ da hyb n'aa newëë doo: “Hahỹ dooh ji awëë bä. Dooh P'op Hagä Do karën bä ji awëë bä”, tanoo bä ta h'yyb gó, tii bä taw'ääts hë nado tawëë bä. Baad nado däk ti ta hä. ¹⁵ Bë awa do hyb n'aa, bë awëh do hyb n'aa bë wakãän hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do bë h'yyb rejã bä, tii bä dooh kamahän gó bë aboo booh. Bë an'oo manã bë awëh do hyb n'aa bë wakãän hedoo doo, sa hyb n'aa Kristo dajëp doo, baad rawén h'yy kanae wät. ¹⁶ Ti hyb n'aa hahỹỹ etsëë bë hä: Bë adoo manã bë wakãän hedoo do h'yyb rejã doo, baad né paawä ti bë hä. Taw'ääts hë bë h'yyb bë meso, baad hadoo do bë hä hyb n'aa, ta wób Jesus hä h'yy kana'eeh do bë raky n'aa rejã mahänh. ¹⁷ Ta ti y wén etsëë bë hä, ji awa do hyb n'aa nado, ji nawa do hyb n'aa nado, ji eëek do hyb n'aa nado tabag'ääs doo bä ji P'op Hagä Do gadoo. Ti nado P'op Hagä Do karën do ji hä. P'op Hagä Do ji tabag'ääs bä, takarën ta Sahee ji tah'yyb mahüüm do hyb n'aa baad ji bawät ta matym gó, h'yyb nyyw gó ji bawät ji da hadoo do wë, tsebee gó ji bawät na-ãäj hë. ¹⁸ Ta tii da Kristo wë moo bok do rah'yyb en'yym P'op Hagä Doo. Baad ub da na-ãäj hë ta wób raheer'oot ta tii d' hawät do sa ky n'aa.

¹⁹ Ti hyb n'aa kä, taw'ääts hë h'yyb nyyw gó ji bawät ji da hadoo do wë hanoo do hä ër h'yyb padëek, ër moo booh. Taw'ääts hë ër h'yyb padëek na-ãäj hë ër moo bok ër da hadoo do masa do hä, Jesus hä ër h'yy ka'eeh do takah'üüm hyb n'aa. ²⁰ Bë rejã manã bë da hadoo do h'yyb gó P'op Hagä Do moo wät doo, bë awa do hyb n'aa, bë awëh do hyb n'aa sa hä baad nadoo doo. Tahaja né paawä sahõnh hë ji awa bä, ji awëë bä, dooh taw'ääts hë tado bä ji awëë bä, ji awa bä ta see h'yyb panas'ëëh doo, baad tah'yy

kanae wät hanoo doo.† ²¹ Taw'ääts hē dooh ji eëg bä uwa s'ëëb, taw'ääts hē dooh ji awëë bä ji tä, ta ti ji da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do tah'yyb tatug bä. Taw'ääts hē tabad'op hē er moo boo er da hadoo do baad nadoo do hã tah'yyb tatuk doo.

²² Baad tado bä a hã sahõnh hē hedoo pé ji awëë bä, uwa s'ëëb ji eëg bä, taw'ääts hē tii. P'op Hagä Do hapäh a h'yyb. Mamejõ manä ta wób ragadoo a hã pé baad hadoo doo. Ky n'aa kedëng jé ta hã hē ky n'aa kanatapaa doo, ta hã pé baad hadoo do p'ää. ²³ Tii d' nado h'yy ketyn doo gó ta tä tawëë bä, ta hã pé ji nawëh doo. P'op Hagä Do ky n'aa etyy da ta ti hedoo doo, h'yy ka'eeh doo me tanadoo do hyb n'aa tabad'oo doo. Sahõnh hē ji h'yy ka'eeh doo me nadoo do ji moo wät doo, baad nado ti P'op Hagä Do matym gó.

15

¹ Taw'ääts hē eër, baad P'op Hagä Do hã h'yy kasadä doo, er gadoo, er masa er da hadoo do baad nado nä P'op Hagä Do hã h'yy kasadä doo. Taw'ääts hē dooh er karën do jawén er abooh. ² Taw'ääts hē er sahõnh hē er h'yyb en'yym er wakään hedoo doo, baad tabadoo hyb n'aa sa hã, baad P'op Hagä Do hã rah'yy kasadä hyb n'aa kä. ³ Kristo na-ãj hē, dooh ta daaj hē tah'yyb en'yym do jawén nado paa tabawät. Ta wób tamasa hyb n'aa paa ti tabawät, hahÿ kerih do paa metëeh doo da né hē: “Jó yÿ tabadäng õm raky n'aa rejã doo. Y né hē gado däk, a

† ^{14:20} Hahÿÿ d' apäh Paw-Ro hanäng péh: Ji awëë bä ji da hadoo do tayy doo, ji h'yyb tatuk tabawëh hyb n'aa ta hã pé ji nawëh doo. Tii bä ta hã hē, ta daaj hē ta h'yyb ky n'aa tapaa, tii d' tabad'oo do hyb n'aa. Tii bä teréd hõm Jesus hã tah'yy ka'eeh doo, ta daaj hē, ta hã hē ta h'yyb ky tapaa do hyb n'aa, baad nado tamoo wät ted'oo do hyb n'aa.

hã tanadäng hyb n'aa",* näng kerih do paah. ⁴ Sahõnh hẽ P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub kerii däk doo, takerii däk ër tama metëek hyb n'aa, h'yy ganajëng doo me, ta kyy kerih doo gó hana do ji h'yyb näm doo me ër gada hyb n'aa baad hadoo do ër hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. ⁵ P'op Hagä Do hã, ji h'yy ganajëng do hanoo doo, ji tah'yyb en'yym doo, ÿ ky n'aa etsëë, séd bë h'yyb hedo had'yyt hẽ tan'oo bã, Kristo Jesus bawäd wät doo da bë babok hyb n'aa, ⁶ sét hadoo doo me bë h'yyb, sét hadoo doo me bë kyyh, P'op Hagä Doo, ër Wahë N'aa Jesus Kristo Yb, bë j'aa etsë hyb n'aa kä.

⁷ Ti hyb n'aa kä, taw'ääts hẽ bë gadoo bë da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh doo, bë Kristo gado däk doo da. Taw'ääts hẽ tii da bë bad'oo P'op Hagä Do kawehëë däk hyb n'aa. ⁸ Bë hyb n'aa newë bë ÿ maher'oot doo: Kristo bana kãn Judah buuj tamasa hyb n'aa, te hub né hẽ P'op Hagä Doo, tametëeh hyb n'aa, Judah buuj sa wahë makũ hã P'op Hagä Do ky däng do takaja däk hyb n'aa, ⁹ Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do raj'aa etsë hyb n'aa, sa wë tat'yyd mehĩn do hyb n'aa. Tii da né paa takerii däk ta ti ky n'aa:

“Ti hyb n'aa a hã ÿ j'aa etsë da Judah buuj nadoo do mahang.

Õm ÿ ma ejäm da.”†

¹⁰ Hahÿÿ da na-ãäj hẽ takerii däk:

“Bëeh, Judah buuj nadoo doo,

bë tsebee P'op Hagä Do karapee sa sii, Judah buuj sa sii.”‡

* 15:3 Saaw-Mo 69.9 hã takerii däk ti P'op Hagä Do hã kaher'oot do paah.

† 15:9 2 Samuélw 22.50, Saaw-Mo 18.49 ‡ 15:10 Dew-Teronom 32.43

¹¹ Hahỹỹ da na-ããj hẽ takerii däk:

“Bëeh, Judah buuj nadoo doo,
bë j'aa etsëë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.
Sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã habong doo,
bë j'aa etsëë ta hã.”[§]

¹² Hahỹỹ d' paa Isajas baher'oot:

“Ganyyh da Jesé panaa mahang
Judah buuj nadoo do bag'ããs doo.
Ta hã da rah'yy kasadä.”^{**}

¹³ P'op Hagä Do hã, baad taky n'aa enooh do ji gada hanoo do hã ÿ ky n'aa etsëë bë h'yy gadajang tan'oo bã, h'yyb nyyw gó bë babok tan'oo bã bë hã, ta hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ta ti ÿ wén ky n'aa etsëë, ta Sahee hejój me tan'oo bã baad ub had'yyt hẽ bë gada hyb n'aa èr hã taky n'aa enooh doo.

¹⁴ Wakån haa hedoo doo, baad ÿ bahapäh hahỹ hëp ÿỹ gó: Bë ky enyyw had'yyt né hẽ bë da hadoo do wë, baad bë bahapäh nyy da P'op Hagä Do karën ji bawät, baad bë bahajaa bë maher'oot bë da hadoo doo, baad rababok hyb n'aa. ¹⁵ Ti hadoo né hẽ, dooh né hẽ ÿ ky n'aa eãm bã bë ÿ ma erii wät do hã, ta ti bë mabaan mahãnh. Tii da bë ÿ wén ma erii wät, ta ky ennym doo gó P'op Hagä Do anoo do hyb n'aa hã ÿỹ, ¹⁶ Judah buuj nadoo do mahang Kristo Jesus panäg n'aa ÿ bahadoo hyb n'aa. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh doo, P'op Hagä Do matym n'aa manaa do hadoo ÿỹh. Judah buuj nadoo do hã ÿ maher'oot P'op Hagä Do panyyg hanäm doo, P'op Hagä Do matym n'aa

[§] 15:11 Saaw-Mo 117.1 ^{**} 15:12 Isajas 11.10. Dawi makü yb ta ti Jesé. Jesus né ti Jesé panaa Judah buuj nadoo do bag'ããs doo.

hadoo P'op Hagä Do gen'aak do rabahadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb gó moo wät do hyb n'aa, tsyt hē nesaa do mahānh kasēew hōm do rabahadoo hyb n'aa kā.

¹⁷ Ti hyb n'aa, ti anäng ÿ h'yy kasab'ee do pan'aa Kristo Jesus hejój gó P'op Hagä Do wē ÿ moo wät do hyb n'aa.

¹⁸ Ti hadoo né hē, jāām hē ÿ h'yy kasab'ee ÿ moo wät do hā Kristo moo wäd wät do hyb n'aa. Ta ky n'aa sa hā ÿ maher'oot do hyb n'aa, sa mahang ÿ moo wäd wät do hyb n'aa, Kristo an'oo bā Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do hā raky daheeh hyb n'aa. ¹⁹ Ta heen n'aa hejój gó, meuj n'aa näng do hejój gó, P'op Hagä Do Sahee hejój gó ÿ moo wäd wät sa mahang. Jerusarēnh bā naa, Iririko häd näng do häj n'aa bód hēnh kā baad ÿ baher'ood hōm sahōnh hē sa hā Kristo panyyg hanām doo. ²⁰ Hahÿÿ da had'yyt hē ÿ bahed'oo: ÿ karēn ÿ maher'oot Kristo ky n'aa ta wób ranaher'oot nä bā, ta wób ramoo bok do jó ÿ moo nawät hyb n'aa. ²¹ P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerii dāk doo da ÿ karēn ÿ bad'oo. Hahÿÿ da takerii dāk:

“Panyyg tamah do rahapäh da,

Ta ky n'aa nanapäh do h'yy kadew'uuh da.”††

²² Raky n'aa nanapäh nä bā ÿ maher'ood hōm do hyb n'aa Kristo ky n'aa, dooh paa tahaja bā bē wē ÿ hegāā bā. ²³ Hÿÿ kā, ÿ haja dāk do hyb n'aa babā Kristo ky n'aa ÿ maher'oot doo, hajōō dāk hyb n'aa na-āāj hē ta baab ÿ karēn do bē wē ÿ baheg'āās, ²⁴ ÿ karēn paawā bē panang bā ÿ nu däng dó Es-Pāj häj n'aa bā ÿ mahōm me, bē ÿ bahehēen hyb n'aa. Bē ÿ bahehēen do jawén paa bā, banadawéd né paawā, ÿ karēn paawā ÿ bē masa Es-Pāj hēnh ÿ bahōm doo. ²⁵ Jerusarēnh hēnh ÿ bahōm dó pooj jé, Jesus hā h'yy ka'eeh do t'īī hēnh habong do sa matym n'aa ÿ tajooh hyb

†† 15:21 Isajas 52.15

n'aa. ²⁶ H'y'yyb tsebé doo me Jesus hã h'y'yy ka'eeh doo, Masedonija, Akaja häd enäh do häj n'aa bä habong do rabata padëek dajëer, Jesus hã h'y'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habong do ramasa hyb n'aa. ²⁷ Sa daaj hë, sa h'y'yyb gó naa ramasa. Taw'ääts hë né hë ti ramasa sa hã, raküüt enäh do hadoo do hyb n'aa sa wë. Jesus hã h'y'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habong do sa hyb n'aa né hë Judah buuj nadoo do ragado däk sa h'y'yyb gó baad hadoo do P'op Hagä Do Sahee hã hana doo. Ti hyb n'aa, taw'ääts hë ti ramasa hÿÿ kä Judah buuj hã sa wë hanäng doo me, ramabaanh do hadoo. ²⁸ Sa matym n'aa ÿ tajooh do jawén paa bä, baad sahõnh hë dajëer ragado däk ÿ bahapäh bä kä, ÿ tsyym kadoo da Es-Päj häj n'aa hënh ÿ bahõm doo. Ta hõõ bä ÿ nu däng dó bë panang bä, bë ÿ baheg'ääs hyb n'aa. ²⁹ Baad ÿ bahapäh hahÿÿh: Bë wë ÿ kajaa bä, tak'ëp bë da Kristo ky n'aa edëng da hëp ÿ n'aa.

³⁰ Hÿÿ kä wakän haa hedoo doo, Jesus Kristo ër Wahë N'aa karapee ër bahadoo do hyb n'aa, ër da hadoo do ër kamahän P'op Hagä Do Sahee anoo do hyb n'aa na-ääj hë, tak'ëp ÿ betseë bë hã, si ÿÿ P'op Hagä Do hã bë ky n'aa ets'ëë had'y'yyt hë hëp ÿ n'aa. ³¹ Bë ky n'aa ets'ëë ÿ P'op Hagä Do mo n'aa jesuu hyb n'aa Judah häj n'aa bä habong do Jesus hã h'y'yy kana'eeh do sa mahänh. †† Bë ky n'aa ets'ëë na-ääj hë, baad Jesus hã h'y'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habong do ragadoo hyb n'aa sa matym n'aa sa wë ÿ mahüüm doo. ³² Taw'ääts hë tii da bë ky n'aa ets'ëë, P'op Hagä Do karën bä, h'y'yy gadajaa gó bë wë ÿ kajaa hyb n'aa, bë mahang ÿ h'y'yy kameh'ääk hyb n'aa, p'aa hënh ÿ h'y'yyb hedo däk hyb n'aa kä. ³³ Hÿÿ kä ÿ karën P'op Hagä Doo, ji tah'y'yyb en'y'yy doo, bë mahang tabawät. ÿÿ. Tii d' né hë.

†† 15:31 Tii d' tawén ets'ëë sa hã, Judah buuj wób, Jesus hã h'y'yy kana'eeh doo, rakawajään do hyb n'aa ta wë. Rano n'aa masoo Paw-Ro.

Taw'ääts hē.

16

Sa hã Paw-Ro hyb n'aa esee do ky n'aa hahÿh

¹ Bë ÿ maher'oot ër ãnh hadoo do Pëb häd näng do ky n'aa. Baad tabawät. Jesus hã h'yy ka'eeh do panang Sën-Kerej häd näng doo bä habong do sa masa n'aa see tii. ² Taw'ääts hē bë gadoo bë wë takajaa bä, bë nemuun Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã tah'yy kata däk do hyb n'aa. Taw'ääts hē baad bë gadoo Jesus hã h'yy ka'eeh doo, tsyt hē ta wë kasëew däk do ji gadoo doo da. Taw'ääts hē bë masaa ta hã, hajöng do tamasaa wät do hyb n'aa. ÿ na-ääj hē tamasaa wät.

³ Bë maher'ood Pisiir, ta patug Akira daheeh, ÿ hyb n'aa esee sa hã. Nemon ÿÿ Kristo Jesus wë ramoo bok tii. ⁴ Rahapëë né paawä dajëp sa hã péh, ti hadoo né hē ÿ ramasa. ÿÿh, sahõnh hē Judah buuj nadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do na-ääj hē, ää tsebé sa wë, baad hadoo do ää hã rabad'oo do hyb n'aa. ⁵ Taw'ääts hē hät ÿÿ gó bë edëë na-ääj hē Jesus hã h'yy ka'eeh do Akira sa tób bä kahet'aa doo.

Bë maher'ood najis ÿÿ, Epenet häd näng doo, ÿ hyb n'aa esee ta hã. Häj n'aa bód Asija häd näng doo bä, jããm hē pooj jé Kristo hã h'yy ka'eeh do ti Epenet. ⁶ Hät ÿÿ gó bë edëë Marija, tak'ëp bë hyb n'aa moo wät do paah. ⁷ Hät ÿÿ gó bë edëë nemon ÿÿ Isaraéw buuj hedoo doo, Än-Doroniko, Junijas häd enäh doo, si ÿÿ radewäts b'ëëh do paah. Ky n'aa etsëeh tii, Jesus mejüü do sa mahang. Pój ÿÿ jé Kristo hã rah'yy kae padëek tii.

⁸ Hät ÿÿ gó bë edëë aj'yy Äm-Pijat häd näng doo, ÿ kamahãn doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã tah'yy kata däk do hyb n'aa. ⁹ Hät ÿÿ gó bë edëë aj'yy Uh-Bãn häd näng doo, ër sii Kristo wë moo wät doo. Hät ÿÿ gó bë edëë

najis ȳy Es-Takis häd näng doo. ¹⁰ Hät ȳy gó bë edëë aj'y'y Aperes häd näng doo, h'y'y kanerét doo me baad had'y'yt hē Kristo hā h'y'y ka'eeh doo. Hät ȳy gó bë edëë aj'y'y Aris-Tob häd näng do tób yt hā haj'eenh doo. ¹¹ Hät ȳy gó bë edëë aj'y'y Erodijōn häd näng doo, nemon ȳy Isaraéw buuj hedoo doo. Hät ȳy gó bë edëë aj'y'y Nar-Sis häd näng do tób yt hā haj'eenh do Jesus hā h'y'y ka'eeh doo.

¹² Hät ȳy gó bë edëë ȳyj Tiripena, Tiriposa häd enäh doo. Tak'ëp ramoo bok do ti Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë. Hät ȳy gó bë edëë ȳynh Peh-Sid häd näng doo, najis ȳy, tak'ëp né hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë moo wäd wät doo. ¹³ Hät ȳy gó bë edëë aj'y'y Rupu häd näng doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë kasëew hōm doo. Hät ȳy gó bë edëë na-ãāj hē ta ȳyn. Ta t'aah hadoo ȳ tagadoo paah. ¹⁴ Hät ȳy gó bë edëë aj'y'y Asīn-Kirito, Peregōn, Er-Mes, Patorobas, Er-Mas häd enäh doo. Hät ȳy gó bë edëë na-ãāj hē ër h̄ȳj hedoo do P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'y'yk do hyb n'aa sa sii kahet'aa doo. ¹⁵ Hät ȳy gó bë edëë aj'y'y Pirologo häd näng doo, ȳynh Juriija häd näng doo, aj'y'y Neru häd näng doo, ta ãnh daheeh. Hät ȳy gó bë edëë na-ãāj hē aj'y'y Orim-Pas häd näng doo, sahōnh hē P'op Hagä Do karapee wób sa sii kahet'aa do na-ãāj hē.

¹⁶ Baad bë kedëë bë da hadoo do hā. Sahōnh hē Kristo hā h'y'y ka'eeh do jé pad'y'yt hē kahet'aa do bë m' rahyb n'aa esee.

¹⁷ Wakān haa hedoo doo, ȳ etsëë bë hā, bë kanä séd ji h'y'yb nahedoo hanoo do sa mahānh, ji rah'y'yb panas'ëeh do mahānh na-ãāj hē, ta see hadoo, bë gado dāk do hadoo nado ma met'ëek doo. Bë ky dahé manā sa hā. Dawëë bë kanä sa mahānh. ¹⁸ Dooh Kristo, ër Wahë N'aa wë ramoo bok tii. Sa h'y'yb karēn do jawén rababok. Ky kamep'ëeh doo me, ji hā raj'aa etsë doo me rawedii baad manatakëë doo.

¹⁹ Kristo hã h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hẽ habong do raky n'aa napëe däk baad bë ky dahé däk Kristo ky n'aa, ti hyb n'aa ỹ h'yy gadajang. Ti hadoo né hẽ, baad hadoo do hã ỹ karën paawä bë h'yy ganäng, taw'ääts hẽ bë nahapäh do hadoo nesaa doo. ²⁰ Edaa däk P'op Hagä Doo, h'yyb nyyw gó ji bawät hanoo doo, bë j'aa ketsë tan'oo bä Nesaa Do Yb hã. Jesus, ër Wahë N'aa ky enyym da bë hã.

²¹ Tsimoot, si ỹ moo wät doo, bë m' tahyb n'aa esee. Nemon ỹ̃ Isaraéw buuj hedoo doo, Rusijo, Jasõn, Sosipater häd enäh doo, ti na-ääj hẽ bë m' rahyb n'aa esee.

²² Ỹ̃h, Tesijo häd näng doo, hahỹ Paw-Ro mejüü do herih doo, bë sii Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo hã h'yy kata däk doo, bë ỹ hyb n'aa esee.

²³ Aj'yy Gajo häd näng do bë m' tahyb n'aa esee. Baad ta tób bä ỹ tagado had'yyt hẽ. Sahõnh hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do babä habong doo, ti na-ääj hẽ baad tagadoo. Eras, panang dajëer hagä n'aa, ër hỹ̃j hadoo do Kuwar-To häd näng do na-ääj hẽ, bë m' rahyb n'aa esee. [²⁴ Ỹ̃ karën Jesus Kristo, ër Wahë N'aa, ky enyym sahõnh hẽ bë wë. Ỹ̃. Tii d' né hẽ. Taw'ääts hẽ.]

²⁵ Hỹ̃ kä, taw'ääts hẽ ër j'aa etsë P'op Hagä Doo. Ti né hẽ tahajaa panyyg hanäm do ỹ maher'oot doo me, Jesus Kristo ky n'aa me, baad bë h'yy kae had'yyt hẽ tan'oo bä. P'ooj ub dooh rahapëe nä bä ta ti ky n'aa. ²⁶ Hỹ̃ kä, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa hã kametä däk P'op Hagä Do panyyg hanäm doo, sahõnh hẽ rabahapäh hyb n'aa. P'op Hagä Do hedëb had'yyt do mejüü do hyb n'aa, kaher'ood däk sahõnh hẽ badäk hahỹ̃ hã habong do sa hã, Kristo hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa, raky daheeh hyb n'aa na-ääj né hẽ. ²⁷ Taw'ääts hẽ P'op Hagä Doo, sét hadoo do tak'ëp h'yy ganäng doo, ji j'aa etsëe had'yyt hẽ Jesus Kristo hyb n'aa. Ỹ̃. Tii d' né hẽ. Taw'ääts hẽ. Jääm hẽ kä.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
 The New Testament in the Nadëb language of Brazil (BR:mbj:Nadëb)
 O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil
 copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Mar 2019 from source files dated 12 Mar 2019

c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc